

Pysyvyyden merkitys lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen elämässä

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

2023

Velma Kinnunen & Tuuli Rekola

Tiivistelmä

Tekijä(t)	Julkaisun laji	Valmistumisaika
Velma Kinnunen & Tuuli Rekola	Opinnäytetyö, AMK	2023
	Sivumäärä	
	38	
Työn nimi		
Pysyvyyden merkitys lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen elämässä		
Kuvaileva kirjallisuuskatsaus		
Tutkinto ja koulutusala		
Sosionomi (AMK)		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää pysyvyyden merkitystä lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen elämässä. Tavoitteena oli edistää pysyvyyden merkityksen ymmärtämistä lastensuojelun laitostyössä.</p> <p>Teoriaosuudessa käsitellään sijoitusprosessin eri vaiheita, lapsen oikeuksia sekä pysyvyyden ulottuvuuksia. Opinnäytetyön tutkimuksen menetelmänä käytettiin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Aineisto koostui viidestä tutkimuksesta, joita etsittiin kolmesta tietokannasta. Tutkimukset analysoitiin teemoittelemalla. Keskeisistä tuloksista tehtiin kooste, joka vastaa tutkimuskysymykseen.</p> <p>Tutkimuskysymyksenä esitettiin mikä on pysyvyyden merkitys lastensuojelun laitostyössä. Tutkimuskysymyksen lisäksi alakysymyksenä oli miten sijoituksen aikainen pysyvyys tai sen puuttuminen vaikuttavat lapsen tulevaisuuteen. Kirjallisuuskatsauksen aineistoja tutkittiin tutkimuskysymyksen sekä alakysymyksen kautta.</p> <p>Sijaishuoltopaikan vaihtuminen on lapselle iso muutos, jonka seurauksena katkeaa mahdollisesti lapsen pysyvyys ihmissuhteissa sekä kasvuympäristössä. Opinnäytetyön keskeiset tulokset osoittavat, että pysyvyyden katkeaminen vaikuttaa luottamuksellisten suhteiden rakentamiseen sekä lapsen perustarpeeseen eli kiintymyssuhteen muodostumiseen. Sijaishuoltopaikan muutokset tuovat turvattomuutta ja ennakoimattomuutta lapsen elämään. Pysyvyys sijaishuoltopaikassa mahdollistaa työskentelyn lapsen hyvinvoinnin tukemiseksi. Tuloksista voi päätellä, että pysyvyydellä on moniulotteinen merkitys lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen elämässä.</p>		
Asiasanat		
lastensuojelu, sijoitus, pysyvyyden merkitys, lastensuojelulaitos		

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Velma Kinnunen & Tuuli Rekola	Thesis, UAS	2023
	Number of Pages	
	38	
Title of Publication		
The importance of permanence in the life of a child placed in a child welfare institution.		
Descriptive literature review		
Degree, Field of Study		
Bachelor of Social Services (UAS)		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Abstract		
<p>The intention of the thesis was to find out the meaning of permanence in a child's life, who is placed in a child welfare institution. The aim was promoting an understanding of the meaning of permanence in Departmental work in child welfare.</p> <p>The theoretical section will discuss the different stages of the investment process, the rights of the child and the dimension of permanence. Descriptive literature review used as the method of the thesis's research. The data consisted of five studies that searched on three databases. Studies were analyzed by separating the themes from each other. A summary of the main results was carried out, which answers the research question.</p> <p>The question of research was raised: what the importance of permanence in the work of child welfare institutions is. Sub-question was how long-term permanence of the investment or lack of it impact on the child's life. Material from the literature review examined through research and sub-questions.</p> <p>Changing the place of foster care is a big change for the child, resulting in a possible break in the permanence of the child on human relationships and in a growing environment. The key results of the thesis shows that breakage of permanence affects the building confidential relationships and the basic needs of the child, the formation of a bond of affection. Changes on the place of child welfare institution brings insecurity and unpredictability to a child's life. Permanence at the place of foster care makes it possible to work to support the well-being of the child. The results can be deduced that permanence has a multidimensional meaning in the life of a child placed in a child welfare institution.</p>		
Keywords		
child welfare, investment, the meaning of permanence, child welfare institution		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Sijoitusprosessin vaiheet	2
2.1	Lastensuojelun asiakkuus sekä sijoitus lastensuojelulaitokseen	2
2.2	Lastensuojelulaitosten arki ja säännöt	4
2.3	Sijoituksen keskeytyminen ja päättyminen.....	5
3	Lasten oikeuksien toteutuminen.....	7
3.1	Lastensuojelun laatusuositukset	7
3.2	Lapsen oikeudet sijoituksen aikana	8
4	Pysyvyys sijoitetun lapsen elämässä	10
4.1	Lastensuojelulaitoksen paikan pysyvyys.....	10
4.2	Sosiaalisten suhteiden pysyvyys ja vaikutus kiintymyssuhteen kehitykseen	11
4.3	Juridinen pysyvyys sekä sijoitetun lapsen luottamus ammattilaisiin	13
4.4	Pysyvyyden edistäminen lastensuojelulaitoksessa	14
5	Opinnäytetyön toteutus.....	15
5.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	15
5.2	Aineiston haku, valinta ja analysointi	16
6	Tulokset.....	21
6.1	Pysyvyyden merkitys sijoitetun lapsen luottamuksellisiin suhteisiin.....	21
6.2	Kiintymyssuhteet ja pysyvyyden saavuttaminen laitossijoituksen aikana	24
6.3	Pysyvän kasvuympäristön turvallisuus.....	25
7	Yhteenveto	28
7.1	Eettisyys ja luotettavuus	28
7.2	Tulosten pohdinta	30
	Lähteet	33

1 Johdanto

Tutkimukset osoittavat, että sijaishuollossa lapsella on paikan muutoksia kahdesta seitsemään ja ne kasautuvat usein tietyille lapselle. Muutokset eivät johdu pelkästään lapsen itsensä haastavasta käytöksestä, vaan kyse voi olla myös palvelujärjestelmän epäkohdista. (Laakso 2019a, 6.) Pysyvyydessä on kyse lasten kestävästä elinjärjestelyistä (Moran ym. 2016, 5). Korhosen (2014, 79) mukaan pysyvyys voidaan liittää sijaishuollon onnistumiseen.

Opinnäytetyön aiheena on pysyvyys ja sen merkitys lapsen elämässä, kun lapsi on sijoitettu lastensuojelulaitokseen. Aihe on rajattu lastensuojelulaitoksiin sijoitettuihin lapsiin, jolloin pois on rajattu perhesijoitukset. Rajaus perustuu omaan työkokemukseemme lastensuojelussa. Lastensuojelulaitoksissa pysyvyyden takaaminen on haasteellisempaa, koska vaihtuvuus esimerkiksi työntekijöissä ja laitoksen muissa lapsissa on yleistä. Perhesijoituksissa on enemmän pysyviä tekijöitä kuten perheen vanhemmat.

Aihe nousi esille kiinnostuksestamme lastensuojelutyötä kohtaan ja halusta kehittää lastensuojelutyötä vastaamaan paremmin lapsen tarpeisiin. Aiheen ajankohtaisuutta tukee lastensuojelun ammattilaisten kanssa käymämme keskustelut, joista on käynyt ilmi, että pysyvyys lastensuojelussa on unohdettu aihe, eikä sitä korosteta sijaishuollon aikana riittävästi. Loukkolan (2013, 74–75) mukaan sijaishuoltopaikan arjen ja suhteiden pysyvyys eivät ole olleet keskeisessä roolissa lastensuojelutyössä. Sijoitusten lähtökohtana on sen väliaikaisuus, vaikka osa huostaanotoista ja sijoituksista kestääkin vuosia. Svenssonin & Höjerin (2017) mukaan Ruotsissa huostaanotto voidaan muuttaa pysyväksi kolmen vuoden jälkeen, jos vaikuttaa siltä, että lapsi ei voi palata vanhempien luokse (Enroos ym. 2017, 301).

Opinnäytetyön tavoitteena on edistää pysyvyyden merkityksen ymmärtämistä lastensuojelun laitostyössä. Tarkoituksena on selvittää pysyvyyden merkitystä sijoitetun lapsen elämässä. Opinnäytetyössä käytetään pääasiassa termiä lapsi, jolla tarkoitetaan 0–18-vuotia henkilöä. Sanaa nuori on sen sijaan käytetty, kun aineiston kirjoittaja on käyttänyt haastatellun nuoren omia kokemuksia tutkimuksen pohjana.

Tutkimuskysymykseksi asetettiin, mikä on pysyvyyden merkitys lastensuojelun laitostyössä. Alakysymykseksi rakentui, miten sijoituksen aikainen pysyvyys tai sen puuttuminen vaikuttavat lapsen tulevaisuuteen. Opinnäytetyön teoriapohjassa kerrotaan sijoitusprosessin eri vaiheista, lasten oikeuksista sekä pysyvyyden ulottuvuuksista käsitteellisesti. Opinnäytetyön menetelmänä on käytetty kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, jonka aineisto koostuu aikaisemmin tehdyistä tutkimuksista. Teemoittelun avulla on raportoitu opinnäytetyön tulokset, joiden pohjalta on koottu pohdinta. Lisäksi opinnäytetyön eettisyyttä sekä luotettavuutta on arvioitu.

2 Sijoitusprosessin vaiheet

2.1 Lastensuojelun asiakkuus sekä sijoitus lastensuojelulaitokseen

Lastensuojelulain tarkoituksena on varmistaa lapselle turvallinen kasvuympäristö, kehitys ja erityinen suojelu. Lapsen hyvinvoinnin ensisijainen vastuu on lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla. Varhainen tuen tarjoaminen sekä lastensuojelun palveluihin ohjaaminen kuuluvat lasten ja perheiden kanssa toimiville viranomaisille. Lastensuojelun tehtävä on tukea lapsen vanhempia ja virallisia huoltajia tarjoamalla tarvittavia palveluita sekä tukitoimia. Tukimuotoja ovat lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu, joka tarkoittaa asiakassuunnitelman laatimista sekä lastensuojelun avohuollon tukitoimien toteuttamista. Lastensuojeluun kuuluvat myös lapsen kiireellinen sijoitus sekä huostaanotto. Näihin tukimuotoihin liittyy lisäksi sijaishuolto ja jälkihuolto. (Lastensuojelulaki 2007/417, 1§, 2§, 3§.)

Kunta ja hyvinvointialue järjestävät yhteistyössä ehkäisevää lastensuojelua niille lapsille ja perheille, jolla ei ole lastensuojelun asiakkuutta. Tällaista lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistävää tukea tarjotaan esimerkiksi neuvoloissa, opetuksessa sekä muissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. (Lastensuojelulaki 2007/417, 3a§.) Lastensuojelun tuki pyritään järjestämään lapsille ja perheille ensisijaisesti avohuollon tukitoimenpiteiden avulla. Jos lapsen huolenpidon turvaaminen vaatii sijaishuoltoa, se voidaan järjestää kiireellisenä sijoituksena tai huostaanottona. Sijaishuollossa lapsen hoito- ja kasvatusta toteutetaan lapsen oman kodin ulkopuolella joko perhe- tai laitoshuoltona. (Araneva 2022, 406.)

Lapsen ollessa lastensuojelun avohuollon asiakas kaikki tukitoimet perustuvat vapaaehtoisuuteen (Kulppi 2019, 3). Näin ollen avohuollon tukitoimena toteutettavaan sijoitukseen tarvitaan huoltajan sekä vähintään 12-vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Sijoituspaikkana on perhehoito tai laitoshuolto. Lastensuojelulaitoksiksi luetellaan lastenkodit, koulukodit ja muut tämän kaltaiset lastensuojelulaitokset. Avohuollon sijoitus ei ole tarkoitettu toistuvaksi tukitoimeksi. Avohuollon sijoituksen jatkon arviointi tulee tehdä kolmen kuukauden välein. Samalla selvitetään myös lapsen mahdollinen huostaanoton tarve. (Lastensuojelulaki 2007/417, 37a§, 37a§, 57§.)

Huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan ryhtyä kriteerien täytyttyä ainoastaan, mikäli lapsen edun varmistaminen vaatii huostaanottoa eivätkä avohuollon tukitoimet ole riittäviä, mahdollisia tai sopivia lapsen huolenpidon turvaamiselle (Lastensuojelulaki 2007/417, 40§). Avohuollon tukitoimet ovat mahdottomia muun muassa tilanteissa, jossa lapsen huolenpidosta vastuussa oleva henkilö ei suostu ottamaan tukea vastaan tai tuen vastaanottaminen on näennäistä (Araneva 2022, 496).

Lastensuojelulaki (2007/417, 38§, 39a§) mahdollistaa lapsen kiireellisen sijoituksen eli kiireellisen sijaishuollon avulla lapsen tarvitseman hoidon ja huollon järjestämisen, mikäli lapsi on välittömässä vaarassa. Kiireelliseen sijoitukseen ei tarvita huoltajien tai lapsen suostumusta. Kiireellinen sijoitus kestää aluksi enintään 30 päivää, jonka jälkeen vielä uudet enintään 30 päivää, mikäli lapsen huostaanoton ja tuen tarve ei ole vielä selvillä.

Lasten sijoituksen syyt ja elämäntilanteet ovat moninaisia. Huostaanoton avulla halutaan poistaa lapsen elämää kuormittavat tekijät sekä turvata lapsen kasvu- ja kehitys. (Eronen 2013, 25.) Perheellä voi olla esimerkiksi taloudellisia vaikeuksia kuten vanhempien työttömyyttä. Lapsen vanhempien kohdalla taustalla voi olla lisäksi vanhemman haasteet toiminnanohjauksessa, mielenterveysongelmia sekä päihteiden käyttöä tai sen epäilyä. Taustalla voi olla myös vanhemman uupumusta, epäsopeva kasvatustyyli, osaamattomuus sekä perheen sisäiset ristiriidat. Selkeämmin lapseen kohdistuvia taustatekijöitä voivat olla lapsen haasteet identiteetin rakentumisessa ja kiinnittymisessä toverisuhteisiin. Lapsen omassa elämässä on voinut olla esimerkiksi päihteiden käyttöä, mielenterveysongelmia ja koulunkäynnin vaikeuksia. (Heino ym. 2016, 67–74.)

Huostaanottopäätöstä tehdessä täytyy järjestää asian osallisten kuuleminen, ellei sitä tietyn ehdoin voida jättää tekemättä. Hallinto-oikeus voi tehdä lapsen huostaanottopäätöksen ilman huoltajien ja lapsen suostumusta. (Lastensuojelulaki 2007/417, 42§, 43§.) Välikosken ym. (2020, 324) mukaan huostaanottoa valmisteleva prosessi saattaa olla pitkäkestoinen ja monivaiheinen. Ensin saattaa olla kokeiltu avohuollon tukitoimia ja sosiaalityötä. Lisäksi taustalla voi olla myös kiireellisiä sijoituksia. Samalla on selvitetty lapsen ja perheen tilannetta sekä tuettu muuttuneissa tilanteissa.

Huostaanotto on lapselle iso elämänmuutos, johon liittyvät tunteet voivat olla ristiriitaisia (Niemi 2022, 34–35). Huomioitavaa on, että lapselle huostaanotto ei useimmiten ole lapsen ensimmäinen elämää ja ihmissuhteita muuttava tapahtuma. Asuinpaikat ja perhesuhteet ovat voineet muuttua aikaisemminkin useaan kertaan. (Laakso 2016, 162.)

Sijaishuolto on lastensuojelun muoto, jonka toimenpiteet puuttuvat lapsen perus- ja ihmisoikeuksiin (Araneva 2022, 406). Silloin puututaan lapsen perusoikeuksiin valita asuinpaikansa, lähteä maasta ja liikkua maan sisällä vapaasti. Sijaishuollon aikana päätösvalta lapsen olinpaikasta on aina sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä. Samalla on kyse tilanteesta, jossa kaikkia oikeuksia ei pystytä toteuttamaan täysimääräisesti. Silloin on tehtävä päätös tilanteeseen liittyvien ihmisoikeuksien yhteensovittamisesta tai tiettyjen oikeuksien painottamisesta. Ristiriidassa voi olla esimerkiksi lapsen oikeus erityiseen suojeluun ja lapsen oikeus olla vanhempansa hoidettavana. (Araneva 2016, 20, 25.) Sijaishuoltopaikan

tarkoitus on taata lapselle turvallinen kasvuympäristö, jossa lapsi saa tukea kasvuun ja kehitykseensä (Malja ym. 2019, 64, 65).

Joskus lapsen käytöksessä tapahtuu yllättäen muutoksia, jolloin sosiaalityöntekijä joutuu reagoimaan tilanteeseen äkillisesti lapsen siirtämisellä väliaikaiseksi ajateltuun sijaishuoltopaikkaan. Tällainen muutos voi johtaa siihen, että lapsi sijoitetaan paikkaan, joka lähtökohtaisestikin on lapselle vääränlainen. Sijoituspaikassa ei ole esimerkiksi riittävästi ammatillista osaamista tai resursseja. (Tuominen 2022, 69, 71.) Välitila lapsen väliaikaisessa sijaishuoltopaikassa tulisi olla mahdollisimman lyhyt, jotta lapset pääsisivät mahdollisimman pian pysyväksi tarkoitettuihin sijaishuoltopaikkoihin ja kokemaan kuulumisen tunnetta (Biehal ym. 2010, Beckett ym. 2013, 1163 mukaan).

Vaikka lastensuojelutyössä ensisijaista tukea tarjotaan perheille avohuollon tukitoimilla ei pidä unohtaa, että lastensuojelun kehittämistyötä kaippaa erityisesti yhteinen työskentely huostaanotettujen lasten ja perheiden kanssa. Lastensuojelun työskentelyä halutaan mahdollisimman ennakoivaksi ja suunnitelmalliseksi, mutta kaikki työskentely vaatii avoimuutta sekä pysyvyyden tukemiselle että elämän ennakoimattomuuden hyväksymistä. (Eronen 2013, 49.)

2.2 Lastensuojelulaitosten arki ja säännöt

Uudenlaisen ajanjakson voi käynnistää jo lapsen tutustuminen sijaishuoltopaikkaan. Tutustumisen yhteydessä lapselle voidaan kertoa säännöistä, esitellä tiloja tai tutustua laitoksen työntekijöihin. (Niemi 2022, 38–39.) Huomioitavaa on, että sijaishuoltopaikkaan muuton myötä lapsen elämään tulee uusia ihmissuhteita, joita lapsi ei voi itse valita (Laakso 2016, 167).

Laakson (2016, 164–167) artikkeli on tehty huostassa olevien lasten ja nuorten haastattelujen pohjalta. Haastatteluissa lasten ja nuorten kertomukset arjen muutoksista sijaishuoltopaikan myötä ovat yleensä positiivissävytteisiä. Ne liittyvät päivittäisiin tekemisiin, käytäntöihin sekä päivissä läsnä oleviin ihmisiin. Yksi isoimmista muutoksista lasten kertomana on parantunut huolenpito, joka sisältää muun muassa rajoja, rutiineja sekä lisääntynyttä yhdessäoloa. Toisaalta Pihlajamäki (2017, 5) on todennut omassa selvityksessään laitoksen arjen näyttäytyvän monille nuorille nimenomaan sääntöjen ja rangaistusten kautta.

Valvira (2013, 4(7)) määrittelee kasvatukselliset rajat lapsen hoidolle ja huolenpidolle välttämättömiksi. Tarkoituksena on kasvattaa ja tukea lasta toimimaan yhteisön jäsenenä. Yhteisökasvatus ja yhteisön säännöt ovat tarpeellisia, jotta yhteisön jäsenet kykenevät toimimaan yhdessä (Pihlajamäki 2017, 29). Rajojen tulee olla turvallisia, johdonmukaisia ja rajata pois ei-hyväksyttävää käyttäytymistä (Valvira 2013, 4(7)). Säännöt ja seuraamukset

sääntöjen rikkomisesta eivät saa riippua vuorossa olevasta työntekijästä. Kyse on samalla myös työntekijöiden vastuullisesta vallankäytöstä. (Laakso 2019b, 38.)

Lapset ja nuoret mieltävät osan laitokseen muuton jälkeen muuttuneista säännöistä negatiivisiksi. Joidenkin haastateltavien mielestä arki on liian tarkoin aikataulutettua ja säänneltyä. Esiin nousi esimerkiksi nukkumaanmeno- ja ruokailuajat sekä ennalta määritellyistä säännöistä joustamattomuus. (Laakso 2016, 169.) Puhuttaessa nuorten omista kokemuksista lastensuojelulaitoksen säännöistä tulee pitää mielessä, että nuorilla voi olla taustalla käytösoireilua tai rajattomuutta, jolloin tarvitaan turvalliset rajat. Säännöillä halutaan tehdä lastensuojelulaitoksen arjesta turvallista, kodinomaista ja kuntouttavaa. Esimerkiksi säännöllinen päivärytmi tuo lapselle ennustettavuutta. Ennustettavuus ja rutiinit voivat tehdä arjesta kuntouttavaa. (Pihlajamäki 2017, 16, 47.) Myös Korhosen (2014, 55) mukaan säännöllinen arki mahdollistaa sijaishuoltopaikan lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisen.

Sääntöihin sitoutumattomuus voi olla yksi syistä sijaishuoltopaikan vaihtumiselle eli sijoituksen keskeytymiselle. Sijaishuoltopaikan sääntöjen noudattaminen liitetään usein itse sijoitukseen sitoutumiseen ja sopeutumiseen. (Korhonen 2014, 66.)

Jokaisen lastensuojelulaitoksen tulee laatia omavalvontasuunnitelma sekä hyvää kohtelua koskeva suunnitelma, minkä tekemiseen sijoitetuilla lapsilla on oikeus osallistua. Omavalvontasuunnitelmalla halutaan turvata lastensuojelun laatu ja turvallisuus. (Valvira 2023.) Omavalvontasuunnitelma ja lastensuojelulaitoksen säännöt tulee olla saatavilla niin, että niitä ei tarvitse erikseen pyytää (Pihlajamäki 2017, 34).

Laakson (2019b, 53, 69) kirjoittaman raportin mukaan huostaanotetut lapset ja nuoret kokevat säännön siitä, että heidän on mentävä koulusta suoraan sijaishuoltopaikkaan eroksi verrattuna muihin lapsiin ja nuoriin. Kaikki tapaamiset ja päätökset sovitaan yhdessä sijaishuoltopaikan aikuisten kanssa. Lapsen arkeen sijaishuoltopaikassa liittyy aina vahvasti institutionaaliset käytännöt, jotka vaikuttavat lapsen päätöksentekomahdollisuuksiin ja omaan arkeen vaikuttamiseen. Käytännöt ja säännöt vaihtelevat sijaishuoltopaikkojen kesken. Säännöt liittyvät esimerkiksi ruokailuihin, puhelimeen tai liikkumiseen. Kuitenkaan Pihlajamäen (2017, 47) mukaan lastensuojelulaitoksen säännöt eivät juuri eroa keskiverto perheen säännöistä.

2.3 Sijoituksen keskeytyminen ja päätyminen

Laakson (2019a, 5) mukaan tyypillinen ajattelutapa suomalaiselle lastensuojelulle on, että huostaanotto on väliaikainen ratkaisu. Sen sijaan Ruotsissa huostaanotto voidaan muuttaa kolmen vuoden jälkeen pysyväksi ratkaisuksi, jos vaikuttaa siltä, että lapsi ei voi palata

vanhempien luo (Svensson & Höjer 2017, Enroos ym. 2017, 301 mukaan). Myös Englannissa ja Yhdysvalloissa huostaanotetuille lapsille halutaan turvata pysyvä kasvu ympäristö. Pienten lasten pitkäaikaisiksi arvioidut huostaanotot pyritään muuttamaan jo huostaanoton alkuvaiheessa adoptioksi. (Broadhurst 2017; Križ ym. 2017, Enroos ym. 2017, 301 mukaan.)

Suomessa käsitys huostaanoton väliaikaisuudesta pitää sisällään ajatuksen työskentelystä perheen jälleenyhdistämistä varten. Kun lähtöajatus huostaanotosta on sen väliaikaisuus, on haastavaa tavoitella sijoitetun lapsen kasvu ympäristön pysyvyyttä. Samalla vaarana on lapsen toistuva muuttaminen kodin ja sijaishuoltopaikan välillä. Joka kerta kun lapsi pääsee kotiin, hän toivoo saavansa jäädä sinne. Vastaavasti kun muutto uudestaan sijaishuoltopaikkaan tapahtuu, tulevaisuus tuntuu epävarmalta. (Laakso 2019a, 9.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2013 koostamassa raportissa ei korostu näkökulma huostaanoton väliaikaisuudesta tai kotitilanteen parantumisesta. Huostassapidon loppumisen syy oli useimmiten lapsen täysi-ikäntyminen. (Eronen 2013, 9.) Huostaanoton loppuminen lapsen täyttäessä 18 vuotta on kirjattu lakiin (Lastensuojelulaki 2007/417, 47§). THL:n raportin mukaan osa kotiin palanneista lapsista oli jouduttu huostaanottamaan myöhemmin uudelleen (Eronen 2013, 9).

Huostaanoton purkaminen edellyttää, että asiakassuunnitelmaan merkityt muutostavoitteet eli kotiuttamisen edellytykset toteutuvat. Nämä edellytykset voivat liittyä kasvuolosuhteisiin, huolenpitoon tai lapsen omaan käyttäytymiseen. (Araneva 2022, 647.) Jos edellytykset täyttyvät tai ovat vähentyneet siten, että tekijät eivät enää aiheuta vakavaa vaaraa lapsen kehitykselle, huostaanoton syy on poistunut (Lastensuojelulaki 2007/417, 40§).

Ennenaikainen huostassapidon lopettaminen on lapsen kannalta vahingollisempaa kuin sijaishuollon jatkaminen ja turvallisen kasvu ympäristön takaaminen lapselle. Lapsen huostassapidon päättämistä mietittäessä on varmistettava, että perheen jälleenyhdistämiseen vaadittava muutos on todella tapahtunut ja muutos on pysyvä. Jos on todennäköisempää, että lapsi jouduttaisiin huostaanottamaan uudestaan, huostassapitoa tulisi jatkaa. (Araneva 2022, 651.)

3 Lasten oikeuksien toteutuminen

3.1 Lastensuojelun laatusuositukset

Lastensuojelun laatusuositukset ohjaavat lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelutyön toteuttamista. Suositukset pitävät sisällään lastensuojelutyötä ohjaavat periaatteet sekä varsinaiset suositukset lastensuojelutyötä toteuttavalle taholle. (Malja ym. 2019.) Lastensuojelun periaatteet on kirjattu myös lastensuojelulakiin.

Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. - - Lastensuojelussa on toimittava mahdollisimman hienovaraisesti ja käytettävä ensisijaisesti avohuollon tukitoimia, jollei lapsen etu muuta vaadi. Kun sijaishuolto on lapsen edun kannalta tarpeen, se on järjestettävä viivytyksettä. Sijaishuoltoa toteutettaessa on otettava lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämisestä. (Lastensuojelulaki 2007/417, 4§.)

Lain lisäksi kaiken lastensuojelutyön taustalla on eettisesti kestävien periaatteiden noudattaminen. Eettisiin periaatteisiin sitoutuminen vahvistaa lapselle oikeanlaisen tuen saamista oikeaan aikaan. (Malja ym. 2019, 11.)

Lapsen edun huomioimista ja toteutumista ohjaa lastensuojelussa lisäksi YK:n lapsen oikeuksien sopimus (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991, 3§). Lastensuojelussa lapsen edun mukainen toimiminen vaatii työntekijöiltä laajaa perehtymistä lapsen elämäntilanteeseen, mikä vaatii aikaa työskentelylle sekä luottamuksen rakentumiselle lapsen ja työntekijän välille (Malja ym. 2019, 14). Sosiaalityöntekijöillä oleva suuri työmäärä ja sen myötä tuleva kiire saattavat vaikuttaa päätöksentekoprosessiin. Lapsen tulevaisuuden takia sosiaalityöntekijällä tulisi olla aikaa ja mahdollisuus esimerkiksi etsiä juuri lapselle sopiva sijaishuoltopaikka. (Tuominen 2022, 71.) Tähän on pyritty vaikuttamaan vuonna 2022 uudistetuilla lastensuojelulailla ja sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoituksella (Lastensuojelulaki 2007/417, 13§).

Lastensuojelun laatukriteerien avulla tarjolla olevien palveluiden laatua voidaan arvioida. Samanlaiselta palvelulta odotetaan tietynlaisia piirteitä riippumatta esimerkiksi paikkakunnasta. Lisäksi laatukriteerit mahdollistavat lastensuojelulaitoksille kohdentumisen tietynlaisten lasten haasteiden hoitoon, joka mahdollistaa oikeanlaisen sijoituspaikan valinnan. (Loukkola 2013, 73.)

Lastensuojelun sijaishuollon halutaan olevan lapselle väliaikainen ratkaisu, jossa päämääränä on perheen jälleenyhdistäminen. Sijaishuollon ratkaisujen ja toimenpiteiden tulisi edesauttaa lapsen pääsemistä kotiin. (Araneva 2022, 644.) Tavoitetta tukemaan tulee lain

mukaan luoda lapsen vanhemmille oma asiakassuunnitelma, jossa on palvelutarpeen arvioinnin lisäksi erityisen tuen toimet, jotka edistävät perheen jälleen yhdistymistä (Lastensuojelulaki 2007/417, 30§).

Aina perheen jälleenyhdistäminen ei ole pysyvä ratkaisu, vaan lapsi joudutaan sijoittamaan uudelleen useamman kerran (Tuominen 2022, 54–55). Niemen (2022, 44) tutkimuksessa uudelleen sijoitus on ollut lapselle haastavaa tilanteessa, jossa lapsi on jo päässyt takaisin kotiin. Samalla lapsen kiinnittyminen sijaishuoltopaikkaan olisi ollut helpompaa, kun välissä ei olisi ollut kotona oloa. Aina perheen jälleenyhdistämisen tavoite ei olekaan lapsen edun mukaista (Tuominen 2022, 55). Kun päätöksenteossa vastakkain on lapsen etu ja perheen jälleen yhdistämisen tavoite, valitaan aina lapsen etu (Latvala 2018, 31).

Osa lastensuojelun asiantuntijoista suhtautuu kriittisesti siihen, että lastensuojelun sijaishuollon tavoitteena on lain mukaan perheen jälleenyhdistäminen. Lapsille tulisi mahdollistaa huostaanoton vakiinnuttaminen, mikäli biologisten vanhempien luo palaaminen vaikuttaa mahdottomalta. Pysyvyyden tulisi olla yksi lastensuojelun laatukriteereistä. (Puustinen-Korhonen & Pösö 2010, Hirvikosken 2022, 17–18 mukaan.)

3.2 Lapsen oikeudet sijoituksen aikana

Lastensuojelulaitokseen sijoitettujen lasten oikeudet perustuvat lapsen huollosta ja tapamisoikeudesta säätelevän lain lisäksi suomalaisiin sekä kansainvälisiin lakeihin, asetuksiin ja sopimukseen kuten lastensuojelulakiin, YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen sekä perustuslakiin (Pihlajamäki 2017, 11).

Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 2007/417, 1§).

Sijaishuollon laatua puolestaan valvovat Aluehallintovirastot, Valvira ja hyvinvointialueiden sosiaalitoimet (Pihlajamäki 2017, 11). Sijaishuollon valvonta tarkastelee laillisuuden sekä tarkoituksenmukaisuuden valvomista. Ensisijaisesti lapsen oikeuksia valvoo sijoituspaikan kunta sekä sijoittava kunta ja näiden kuntien sosiaalitoimet. (Valvira 2021.)

Lapsen oikeuksien sopimus on YK:n ihmisoikeussopimus. Sopimus lapsen oikeuksista on ratifioitu maailman laajimmin ja Suomessa se on ollut lainsäätäjien voimassa vuodesta 1991. (Lapsen oikeudet.) Lapsen oikeuksien sopimus määrittää lapsen tarkoittavan alle 18-vuotiasta. Lapsen oikeudet koskevat kaikkia lapsia taustoistaan riippumatta. Sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten toimissaan on otettava huomioon lapsen edun toteutuminen. Myös kaikki sopimusvaltiot sitoutuvat lastenoikeuksien sopimuksessa

takaamaan lapselle huolenpidon sekä suojelun. Kun lapsesta huolehtii laitos, tulee noudattaa viranomaisten antamia määräyksiä koskien lapsen turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää sekä soveltuvuutta ja henkilökunnan valvontaa. (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991, 1–3 artikla.)

Lastensuojelussa työskentelyn perustana ovat lapset sekä lapsen tarpeet. Perustuslain mukaan lapsia tulee kohdella yksilönä tasa-arvoisesti. Lapsella tulee myös olla oikeus vaikuttaa niihin asioihin, jotka koskee lasta itseään. Lastensuojelussa lapsella on oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon sekä annettava mahdollisuuksia asioidensa selvittämiseen. (Loukkola 2013, 70.) Norjan lastensuojelulaisissa puhutaan lapsen oikeudesta rakkauteen, kun Suomessa se on määritelty turvan, hellyyden sekä ymmärryksen antamiseksi (Laakso 2019b, 63).

Lapsella on oikeus pysyvyyteen ja jatkuvuuteen sijoituksen aikana (Back-Kiianmaa & Hakkarainen 2008, Loukkola 2013, 40 mukaan). Tämä näkyy myös Lasten oikeuksien sopimuksessa (60/1991, 20 artikla), jossa lapsen kasvatukseen toivotaan jatkuvuutta ja harkitessa lastensuojelulaitokseen sijoittamista tulee jo ottaa huomioon mahdollisuus jatkuvuuteen lapsen taustoista riippumatta.

Kun jatkuvuutta tuetaan, on lapsella mahdollisuus saavuttaa eheä, aukoton elämäntarina. Erityisesti sijoitetulle lapselle luottamus huolenpitoon ja sitoutumiseen ovat tärkeitä. Osalla lapsilla on negatiivisia kokemuksia sijaishuollosta, jossa hoitoa ja huolenpitoa on laiminlyöty, lasta on kohdeltu kaltoin tai käytetty hyväksi. Hoivaa, suojelua ja turvallisuutta ei ole onnistuttu luomaan lapsille, vaikka näiden toteutuminen on jokaisen lapsen oikeus. (Back-Kiianmaa & Hakkarainen 2008, Loukkola 2013, 40–41 mukaan.)

4 Pysyvyys sijoitetun lapsen elämässä

4.1 Lastensuojelulaitoksen paikan pysyvyys

Pysyvyys lapsen elämässä on tärkeää. Pysyvyys jaetaan kolmeen ulottuvuuteen; suhdeperusteinen, juridinen sekä paikkaperustainen pysyvyys. Nämä kaikki usein nousevat esiin sijaishuollon aikana ja lastensuojelulaitoksen tehtävänä onkin edistää pysyvyyttä lapsen elämässä. (Stott & Gustavsson 2009, Niemi 2022, 10 mukaan.) Lapselle sopivan sijaishuolto paikan valinnassa tulee arvioida ja tarkastella lapsen tilannetta huolellisesti. Huolellinen valmistelu ehkäisee sijoituspaikan vaihtumista sekä sijoituksen katkeamista ja luo tämän myötä lapsen elämään pysyvyyttä sekä jatkuvuutta. (Loukkola 2013, 73.)

Tilan muutosta pidetään lastensuojelussa vaikeimpana interventiona, eli lapsen sijoitusta pois kotoa tai sijaishuolto paikan vaihdosta (Niemi 2022, 10). Sijaishuolto paikan vaihtumisia yhdelle lapselle kasaantuu kahdesta jopa seitsemään. Syitä sijaishuolto paikan vaihtumiselle on monia lapsen yksilöllisten tilanteiden vuoksi. Esimerkiksi koulunkäynnin ongelmat, päihteidenkäyttö sekä karkailu voivat olla syitä vaihdoksiin. (Laakso 2019a, 6–7.) Erityisen ongelmallisena sijaishuolto paikan muutoksissa nähdään lapsen konkreettisen tilan muutos sosiaalisesti sekä maantieteellisesti. Sijaishuollossa olevan lapsen elinympäristö, sosiaaliset suhteet sekä perhesuhteet muuttuvat väistämättä paikan muutoksen takia. (Pösö 2004, Niemi 2022, 10 mukaan.) Tämä näkyy toisinkin päin, sosiaalisilla suhteilla on vaikutus myös sijaishuolto paikkaan. Tapauksissa paikan muutoksia tehdään joko kauemmaksi tai lähemmäksi lapsen tärkeitä sosiaalisia suhteita yksilöllisen tilanteen mukaan. (Korhonen 2014, 57–58.)

Huomioitavaa on, että sijaishuolto paikan vaihtuminen ei liity ainoastaan lapsen käyttäytymiseen, vaan ne johtuvat osittain palvelujärjestelmästä sekä palvelujen organisoinnista. (Laakso 2019a, 6). Sijoituspaikan vaihdoksiin voi liittyä rakenteellinen puute, jonka vuoksi sijaishuolto paikkaa joudutaan muuttamaan. Näitä voi olla esimerkiksi toimivan koulun, psykiatrisen osaamisen sekä päihdekuntoutuksen tarve, joita nykyinen lastensuojelulaitos ei pysty takaamaan. (Korhonen 2014, 78.) Sijoitus vääränlaiseen paikkaan voi johtua esimerkiksi lapsen sijoittamisen kiireellisestä aikataulusta sekä sijoituspaikkojen rajalliseen määrään. Lapselle ei ehkä onnistuta heti löytämään sijaishuolto paikkaa, joka pystyisi vastaamaan lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeisiin. Lapsi saatetaan sijoittaa väliaikaiseksi tarkoitettuun sijaishuolto paikkaan lapsen turvallisuuden varmistamiseksi siksi aikaa, kun pitkäaikaista sijaishuolto paikkaa etsitään. (Tuominen 2022, 11, 59.)

Kun lapsi kokee kuuluvansa sijaishuolto paikkaan ja kokee siellä pysyviä ihmissuhteita, se tukee lapsen kasvua, kehitystä sekä hyvinvointia (Back-Kiianmaa & Hakkarainen 2008,

Loukkola 2013, 40–41 mukaan). Arjen ja paikan pysyvyys sekä ihmissuhteiden pysyvyys ei ole ollut lastensuojelun toiminnan keskipisteenä. Joidenkin lasten kohdalla sijaishuoltopaikat vaihtuvat usein. (Loukkola 2013, 74.) Aiheesta tehtyjen tutkimusten mukaan niillä lapsilla ja nuorilla, joilla sijaishuoltopaikka on muuttunut usein ja hoito on ollut epävakaa, on havaittu enemmän käyttäytymiseen liittyviä haasteita (Villodas ym. 2016, 52). Toistuvat sijoitukset eri lastensuojelun laitoksiin vahingoittavat myös lapsen kehitystä. Lisäksi ne luovat lapselle juurettomuutta sekä turvattomuutta. Taloudelliset syyt eivät saisi olla sijaishuoltopaikan muutoksen syynä. (Loukkola 2013, 75.)

Yhtenä keskeisimpänä kriteerinä laadun arvioinnissa lastensuojelussa pidetään kasvuympäristön pysyvyyttä sekä turvaamista. Asuminen ei yksinään ole sidoksissa paikkaan, vaan se on tarkemmin määriteltynä eri ihmissuhteissa olemista muiden samassa paikassa asuvien kanssa. Paikassa tulee sopeutua muiden asukkaiden kanssa samoihin käytäntöihin sekä rutiineihin. (Laakso 2019a, 11–12.) Useat sijaishuoltopaikan muutokset ovat johtaneet siihen, että lapsi menettää luottamuksen toisiin ihmisiin ja se vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen (Niemi 2022, 58).

4.2 Sosiaalisten suhteiden pysyvyys ja vaikutus kiintymyssuhteen kehitykseen

Lapsen ollessa sijoitettuna lastensuojelulaitokseen nousee esiin lapsen oikeus pysyviin ihmissuhteisiin. Lapsen elämässä ihmissuhteet ovat tärkeässä roolissa kasvun kannalta. Lastensuojelulaitokseen sijoitetulla lapsella suhteita on biologisiin vanhempiin, lastensuojelulaitoksen henkilökuntaan, sukulaisiin, kavereihin sekä sosiaalityöntekijöihin. Kun sijoitetaan kodin ulkopuolelle tai sijaishuoltopaikka vaihtuu, se voi merkitä muutoksia myös muissa lapsen elämässä olevissa turvallisissa aikuisissa, kuten opettajan tai päiväkodin hoitajan vaihtumista. (Loukkola 2013, 76.) Huostaanotettujen lasten kohdalla sosiaalisten suhteiden pysyvyys vanhempiin ja sukuun ei ole yksinkertainen asia. Pysyvyys voi huostaanotettujen lasten kohdalla tarkoittaa sekä lasta tukevia sekä haavoittavia suhteita. Siksi tavoitteena onkin tukea pysyvyyttä toisissa suhteissa ja katkoa pysyvyyttä lasta haavoittavissa suhteissa. (Eronen, 2013, 49.) Sosiaalityöntekijän tehtävänä on tuntea lapsen tilanne ja arvioida mitä lapsen kiintymyssuhteita tulisi tukea (Loukkola 2013, 22).

Lapsen on tärkeää sopeutua lastensuojelulaitokseen. Laitoksen käytäntöihin sopeutumisen lisäksi on tärkeää keskittyä lapsen sosiaalisten suhteiden ylläpitoon. Lastensuojelutyössä tuetaan lapsen läheisiä suhteita ja ylläpidetään sitä erityisesti lapsen ja biologisten vanhempien välillä. Samanlaisesta suhteiden pysyvyydestä ei voida puhua lapsen ja sijaishuoltopaikan työntekijän välisestä suhteesta, sillä se on lähtökohtaisesti tarkoitettu väliaikaiseksi suhderatkaisuksi. Monien lasten tapauksessa tällaiset väliaikaiseksi tarkoitettut suhteet

kuitenkin jatkuvat aikuistumiseen asti. Siksi joissakin tapauksissa tulisi keskittyä työntekijän sekä lapsen välisen kiintymyssuhteen muodostamiseen. (Loukkola 2013, 22.)

Turvallinen kiintymyssuhde rakentuu aidosta läsnäolosta, rehellisyydestä, ennakoitavuudesta sekä vuorovaikutussuhteen turvallisuudesta. Sijaishuoltoon sijoitetun lapsen menneisyydessä on usein kiintymyssuhteen katkoksia ja muuta rikkonaisuutta. (Sinkkonen 2013, Kantojärvi 2021, 17 mukaan.) Kun lapsi on sijoitettuna lastensuojelulaitokseen, kiintymyssuhteen toteutuminen on lastensuojelun tehtävä. Kun lapsen etu toteutuu lastensuojelulaitoksessa, lapselle annetaan tarvittava tuki olemassa olevien kiintymyssuhteiden ylläpitoon sekä korjaukseen ja toisaalta taas annetaan myös mahdollisuus luoda uusia kiintymyssuhteita. Niiden avulla lapsella on mahdollisuus saada korjaavia kokemuksia turvallisista ihmissuhteista. (Loukkola 2013, 22.) Kiintymyssuhde on oppimisen tulos, jota on mahdollista muovata vielä uusissa turvallisissa kiintymyssuhteissa. Se ei siis määräydy geneettisesti, vaikka säilyykin lähes muuttumattomana läpi elämän. Toistuvat muutokset lapsen sijaishuoltopaikoissa katkaisevat merkitykselliseksi muodostuneet suhteet ja tämän myötä kiintymyssuhteen. (Kantojärvi 2021, 17.)

Sijaishuollossa vaikuttavin pysyvä tekijä on nuoren ja työntekijän väliset suhteet sekä työntekijän sitoutuneisuus lapseen myös niinä hetkinä, kun lapsen käytös koetaan ongelmallisenä. Katkonaiset suhteet työntekijän ja lapsen välillä johtavat luottamuspulaan ja täten vaikuttavat myös pysyviin ihmissuhteisiin. (Sinclair 2005; Skoog 2015, Laakso 2019a, 11 mukaan.) Voidaan myös sanoa, että lapsen ja lastensuojelulaitoksen työntekijän väliset suhteet ovat tärkeitä sijoituksen onnistumisen kannalta (Laakso 2019b, 44). Kantojärvi (2021, 53) sanoittaa, että onkin erityisen tärkeää, että pysyviä työntekijöitä lapsen elämään löytyy niin sijaishuollosta, kuin sosiaalityöntekijöistäkin.

Lapsen ja sosiaalityöntekijän suhde on tärkeää pysyvyyden kannalta. Lisäksi pysyvyyteen vaaditaan hyvä ja vuorovaikutuksellinen suhde. Tässä suurena haasteena on sosiaalityöntekijöiden suuri vaihtuvuus. (Eronen 2013, 81.) Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuteen vaikuttaa henkinen kuormitus, mahdoton asiakasmäärä, arvostuksen puute, haastavat asiakastilanteet sekä palkan määrä verrattuna työn vaativuuteen (Koivu 2019, 36). Lapselle voi jäädä sellainen tunne, ettei lapsi jaksaa jatkuvasti kertoa omaa elämäntarinaa uudelle sosiaalityöntekijälle ja suhde sosiaalityöntekijään jää pintapuoliseksi (Kemppainen, 2021, 58).

Jos lapsen sosiaalityöntekijä vaihtuu jatkuvasti, lapselle syntyy herkemmin luottamuspula sosiaalityöntekijää ja yhteiskuntaa kohtaan. Vaihtuvuuden myötä sosiaalityöntekijä ei tunne lapsen tilannetta kunnolla, vaikka sosiaalityöntekijä tekee lapsen elämää koskevia päätöksiä. Kun päätökset tehdään muiden tekemien lausuntojen pohjalta, voi tulla tilanteita, joissa lapsen oikeudet jäävät toteutumatta. Myös lastensuojelulaitoksen työntekijät kuvaavat

sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuden tuovan epätietoisuutta yhteydenpitoon. Sosiaalityöntekijän pysyvyys mahdollistaa avoimemman ja toimivamman yhteydenpidon lastensuojelulaitoksen ohjaajien, sosiaalityöntekijän sekä lapsen perheen välillä. Kun kaikki tietävät lapsen ajankohtaisen tilanteen, myös haastavien tilanteiden pohtiminen yhdessä mahdollistuu. (Kaijanen ym. 2020, 18.)

Kaijanen ym. (2020, 56) on koonnut nuorten omia kokemuksia sosiaalityöntekijän vaihtuvuudesta. Nuori on kertonut, ettei sijoitus ole vain instituutio palveluista, vaan palvelu merkitsee ihmisiä. Näitä on esimerkiksi ohjaajat, sosiaalityöntekijä, terapeutti tai opettajat. Nuori kommentoi, että työntekijävaihdokset ovat erittäin riskialttiita, kun palvelu perustuu lapsen näkökulmasta ihmisiin. Tämä heikentää lapsen luottamusta järjestelmää kohtaan.

4.3 Juridinen pysyvyys sekä sijoitetun lapsen luottamus ammattilaisiin

Juridinen pysyvyys liittyy hallinnollisiin prosesseihin sijaishuoltopaikassa. Tämä pitää sisälleen esimerkiksi lapsen elämään liittyvät päätökset sekä sijoituksen lastensuojelulaitokseen. (Stott & Gustavsson 2009, Niemi 2022, 10 mukaan.) Käytännössä lapsen asioista huolehtivalla sosiaalityöntekijällä on lopulta valta päättää siitä, mitä huostaanotetun lapsen kanssa tehdään (Enroos 2016, 247).

Epävakaan sijaishuoltopolun ja sijoitusten katkeamisen kokeneella lapsella on tutkimusten mukaan enemmän käytökseen liittyviä ongelmia (Villodas ym. 2016, 52). Kun sijoitus katkeaa, se horjuttaa nuoren pysyvyyttä. Erityisesti juridisen pysyvyyden muutokset voivat vaikeuttaa sijoitettujen nuorten ja lasten kykyä muodostaa luottamussuhteita muita ihmisiä kohtaan. (Stott & Gustavsson 2009, Niemi 2022, 10 mukaan.) Laakson (2019a, 11) artikkelissa tehty tutkimus pysyvyydestä nuorten näkökulmasta vahvistaa luottamukseen liittyvät vaikeudet.

Haastattelija: Vaikuttaaks se siihen, et miten luottaa ammattilaisiin? Nuori: Emmä luottanu niihin ollenkaan. Enkä luota tälläkään hetkellä. Mun nykyisenkään laitoksen ohjaajiin. Haastattelija: Ai et? Nuori: En... mä en luota äitiinkään. Haastattelija: Mut sä luotat... Nuori: No emmä ihan sata prosenttia luota kehenkään. (...) Haastattelija: Mut tuleeks se jossain kohti rankaks? Nuori: Kyl se tulee. (Laakso 2019a, 11.)

Lastensuojelussa korostetaan lasten ja nuorten osallisuutta sekä toimijuutta. Kuitenkin nuorten haastatteluissa ja tehdyissä tutkimuksissa on nostettu nuorten kokemus osattomuudesta. Nuorilla on pääosin vähäiset tiedot tulevasta sijoituksen paikasta ja mahdollisuuksista vaikuttaa sen valintaan. Usein sijaishuoltopaikasta toiseen vaihdokset tapahtuvat nuorille yllättäen vailla konkreettista tietoa juridisten muutosten syistä. (Laakso 2019a, 11.) Lastensuojelulain (2007/417, 5§) mukaan lapsella on oikeus saada ikätason mukaista tietoa

lasta itseä koskevassa lastensuojelullisessa asiassa ja lapselle pitää antaa mahdollisuus ilmaista tästä oma mielipiteensä. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa, päätöksiä tehdessä sekä lastensuojelua tehdessä tulee kiinnittää erityisesti huomiota lapsen mielipiteisiin ja toimuksiin.

4.4 Pysyvyyden edistäminen lastensuojelulaitoksessa

Isossa-Britanniassa huoli lasten hoidosta sekä pysyvyyden saavuttamisesta on johtanut pysyvyysuunnitelman laatimiseen asiakassuunnitelman yhteyteen. Tutkimuksessa 15 % lapsista on kokenut muutoksia alkuperäiseen pysyvyysuunnitelmaansa. Muutosten ja katkeamisten syistä keskustellaan ja esitetään mahdollisuus, että joustavampi lähestymistapa pysyvyyteen saattaa joissain tapauksissa olla hyödyllinen. (Beckett ym. 2013, 1163, 1169.)

Pysyvät, pitkäaikaiset ihmissuhteet ovat myönteisen kehityksen kannalta olennaisia lapsille. Siksi on pyritetty ajatusta, voisiko pysyvyysuunnitelmat ottaa myös Suomessa lastensuojelun sijaishuollon käyttöön, kuten Isossa-Britanniassa on tehty. Pysyvyysuunnitelman avulla voidaan löytää ratkaisu sellaiselle lapselle, jolla on pitkäaikaiselle kodin ulkopuoliselle sijoitukselle tarve. Pysyvyysuunnitelman avulla pysyvyys ihmissuhteissa voitaisiin varmistaa ja lapsi saisi kiintyä lasta pitkäaikaisesti hoitaviin aikuisiin. (Pösö 2013, Partanen ym. 2013, 90 mukaan.)

Koska lastensuojelun sijaishuollon tavoitteena on perheen jälleenyhdistäminen ja huostaanoton väliaikaisuus, sijaishuoltopaikassa syntyneitä sosiaalisia suhteita pidetään yleisesti väliaikaisempina, kuin biologisiin vanhempiin olevia sosiaalisia suhteita. Lapsen asuessa sijaishuoltopaikassa, tulee työntekijöiden tukea lapsen yhteydenpitoa läheisiin mahdollisimman paljon. (Loukkola 2013, 41–42.) Perheen jälleenyhdistämistavoitteella halutaan sijoituksen aikana pitää mielessä lapsen oikeus asua omien vanhempien kanssa. Vaikka perheen tilanne arvioidaan niin, ettei lapsen ole turvallista palata biologisten vanhempien luokse, ei Suomessa voida tässäkään tapauksessa laatia pysyvyysuunnitelmaa, sillä nykyinen lastensuojelulaki painottaa perheen jälleenyhdistämistä. (Partanen ym. 2013, 90.)

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaus on menetelmä, jossa tutkitaan aikaisempia tutkimuksia (Salminen 2011, 4). Kirjallisuuskatsauksen keinoin voidaan muodostaa valitusta aiheesta kokonaiskuva tai tunnistaa ristiriitaisuuksia valitun aiheen sisällä. Tutkimustekniikka perustuu tietynlaisen tieteellisen prosessin kaavamaiseen toteuttamiseen, joka edellyttää mahdollisuutta tutkimuksen toistettavuuteen sekä laajaa tuntemusta aihealueeseen. (Stolt ym. 2016, 7.) Opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen toistettavuus on mahdollista, koska prosessi on kuvattu tarkasti. Lisäksi laaja tuntemus aiheesta on pyritty saavuttamaan, kun kirjallisuuskatsaukseen mahdollisesti sopivia tutkimuksia on luettu.

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen toteutus jaetaan neljään vaiheeseen, jotka ovat tutkimuskysymyksen muodostaminen, aineiston valinta, kuvailun rakentaminen sekä tulosten tarkastelu (Kangasniemi ym. 2013, 294). Kirjallisuuskatsauksessa ei riitä, että valituista aineistoista tehdään yhteenveto. Aineistoja arvioidaan kriittisesti yhdistellen. Kuvailevalle kirjallisuuskatsaukselle tyypillistä on käytettyjen aineistojen laajuus ja väljemmät tutkimuskysymykset kuin muissa kirjallisuuskatsauksissa. (Salminen 2011, 5–6.)

Tutkimuskysymystä luodessa tulee ottaa huomioon näkökulman muotoilu ja tutkijan omien tulkintojen vaikutus taustatyöhön. Tämä on edellytys myös tutkimuksen eettisyydelle. Tutkimuskysymys ohjaa koko opinnäytetyön etenemistä. Hyvä tutkimuskysymys on oikein rajattu. Rajauksen tulee olla riittävän täsmällinen, jotta sitä voi tarkastella syvällisesti, toisaalta taas kysymyksen muotoilu voi olla myös laaja, jotta useat eri näkökulmat tulevat tarkastelluiksi. (Kangasniemi ym. 2013, 294–295, 297.)

Opinnäytetyössä tutkimuskysymykseksi muodostui, mikä on pysyvyyden merkitys lastensuojelun laitostyössä? Kysymyksen rajaus on jätetty laajaksi, sillä pysyvyys käsitteenä ei ole tieteellisissä aineistoissa kovin tunnettu. Tämän tutkimuskysymyksen avulla aiheen monitasoinen tarkastelu on mahdollista. Tutkimuskysymyksen laajuus määrää aineistojen määrän riittävyuden (Kangasniemi ym. 2013, 295). Tutkimuksen lisäksi valitsimme alakysymykseksi, miten sijoituksen aikainen pysyvyys tai sen puuttuminen vaikuttavat lapsen tulevaisuuteen, jonka kautta tarkastelimme aineistoja ja varmensimme löytämiemme aineistojen sopivuutta.

5.2 Aineiston haku, valinta ja analysointi

Kirjallisuuskatsaukseen etsitään aineistoa yleensä fyysisesti saatavilla olevista tieteellisistä julkaisuista tai sähköisistä tieteellisistä tietokannoista (Kangasniemi ym. 2013, 295). Kirjallisuuskatsauksen aineiston haussa käytimme Google Scholaria, Finna.fi ja LAB-ammattikorkeakoulun omaa tiedonhakupalvelua Lab Prima. Hakusanoina käytimme sanoja pysyvyys and lastensuojelu, pysyvyys lastensuojelussa, pysyvyyden merkitys lastensuojelussa, paikan pysyvyys lastensuojelu*, pysyvyys* huostaanotto*. Taulukkoon 1 on koostettu tiedonhaku, joka pitää sisällään tietokannan hakusanat, osumat sekä valitut tutkimukset. Usealla eri hakusanalla löytyi samoja tutkimuksia, joita valitsimme opinnäytetyöhön. Tämän tarkoituksena valittujen tutkimusten sarakkeessa on lukumäärällisesti yhteenlaskettuna enemmän tutkimuksia kuin opinnäytetyössä on käytetty.

Tietokanta	Hakusanat	Osumat	Opinnäytetyöhön valitut tutkimukset
Finna	pysyvyys and lastensuojelu	11	2
	pysyvyys lastensuojelussa	12	3
	pysyvyyden merkitys lastensuojelussa	5	1
	paikan pysyvyys lastensuojelu*	5	3
	pysyvyys* huostaanotto*	3	3
Google Scholar	pysyvyys and lastensuojelu	4310	3
	pysyvyys lastensuojelussa	4150	4
	pysyvyyden merkitys lastensuojelussa	4070	1
	paikan pysyvyys lastensuojelu*	3660	5
	pysyvyys* huostaanotto*	1590	4
Lab Primo	pysyvyys and lastensuojelu	0	0
	pysyvyys lastensuojelussa	0	0

pysyvyyden merkitys lasten-suojelussa	0	0
paikan pysyvyys lastensuojelu*	0	0
pysyvyys* huostaanotto*	0	0

Taulukko 1. Hakuosumat

Finna.fi sekä Lab Prima käyttäessämme hakua tarkennettiin vuosilukujen, suomenkielisyyden, aineistotyyppien sekä saatavuuden osalta. Lab Primo ei tuottanut hakutulosta kyseisillä rajauksilla. Google Scholaria käyttäessä huomioimme viisi ensimmäistä sivua, sillä kaikkia rajauskriteereitä ei voitu tarkentaa tiedonhaussa, joten tuloksia tuli paljon. Julkaisuaikajankohda oli rajattu vuosiin 2013–2023. Avasimme Google Scholarin aineistoja otsikoiden sekä aineistotyyppien perusteella, jolloin pois jäi esimerkiksi opinnäytetyöt, jonka olimme rajanneet poissulkukriteeriksi.

Tutkimuksista valitsimme kirjallisuuskatsaukseen viisi, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen sekä täyttää muut sisäänottokriteerit. Muita sisäänottokriteereitä ovat julkaisuaikajankohda, tekstin saatavuus, aineistotyyppi sekä suomenkielisyys. Muilla kielillä saatava aineisto rajattiin pois, sillä opinnäytetyössä käsitellään pysyvyyttä Suomen lastensuojelulaitoksissa. Taulukossa 2 on eriteltynä sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

Sisäänottokriteeri	Poissulkukriteeri
Julkaisuvuodet 2013–2023	Julkaistu ennen vuotta 2013
Koko tekstin saatavuus ilmaiseksi verkossa	Ei koko tekstin saatavuutta ilmaiseksi verkossa
Kielenä suomi	Kielenä muu kuin suomi
Koskee Suomen sijaishuoltoa	Ei koske Suomen sijaishuoltoa
YAMK opinnäytetyöt, Pro gradu -tutkielmat, väitöskirjat ja muut tieteelliset tutkimukset	AMK opinnäytetyö
Vastaa tutkimuskysymykseen	Ei vastaa tutkimuskysymykseen

Taulukko 2. Aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

Valitessa käytettävää aineistoa tulee esiin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineistolähtöisyys sekä ilmiön ymmärtämiseen pyrkiminen. Tämän takia aineiston valinta tapahtuu aineiston analysoinnin kanssa samanaikaisesti. (Kangasniemi ym. 2013, 295.) Ennen aineiston analysointia luimme aineistoja alakysymyksemme kautta. Alakysymyksemme on miten sijoituksen aikainen pysyvyys tai sen puuttuminen vaikuttavat lapsen tulevaisuuteen. Aineistojen tuloksista ei suljettu pois eriäviä mielipiteitä, vaan tuloksiin suhtauduttiin objektiivisesti. Kaikki aineisto arvioidaan suhteessa tutkimuskysymykseen. Aineiston avulla pyritään täsmentämään, jäsentämään tai kritisoimaan tutkimuskysymystä. (Kangasniemi ym. 2013, 295.)

Käytimme aineiston analysoinnin menetelmänä teemoittelua. Teemoittelu tehdään aineiston valinnan ja siihen tutustumisen jälkeen. Teemat voivat rakentua joko ennakoon tai aineistojen pohjalta. Yksittäinen teema rakentuu aineistoja analysoimalla ja tulkitsemalla. Joskus teemojen rajat eivät ole selkeitä, vaan aineisto voi liittyä useampaan teemaan. Teemoittelusta voidaan käyttää myös termiä tyypittely, joka tarkoittaa aineistojen ryhmittelyä sen sisällön mukaan. (Puusa & Juuti 2020.)

Teemoittelussa etenimme kokoamalla valitut aineistot yhteen niiden ominaisuuksien perusteella. Kolmeksi pääteemaksi aineistojen pohjalta muodostui pysyvyyden merkitys luottamuksellisiin suhteisiin, kiintymyssuhteet ja pysyvyyden saavuttaminen sekä pysyvän kasvuympäristön turvallisuus. Jokainen teema käsittelee pysyvyyttä lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen elämässä, jotta tulokset vastaavat tutkimuskysymykseen. Teemat muodostuivat aineistojen läpikäymisen ja analysoinnin yhteydessä.

Opinnäytetyöhön valituista tutkimuksista koostimme keskeiset tulokset erilliselle dokumentille. Tämän jälkeen valitsimme teemoille värit ja ryhmittelimme tutkimusten tuloksia väreittäin. Haasteellista ryhmittelyssä oli, kun tulokset sopivat useamman teeman alle, eikä selkeää rajaa ollut. Tämä muistuttaa pysyvyyden ilmiön moninaisuudesta. Koostimme tulokset yksi teema kerrallaan. Pohdintaosiossa tuloksia on peilattu teoriaosuuden sekä omien ajatusten kanssa ja saatu aikaan johtopäätökset. Lisäksi pohdimme tulosten hyödynnettävyyttä sekä jatkokehityksen mahdollisuuksia. Yhteenvedossa olemme pohtineet opinnäytetyöprosessin lisäksi kirjallisuuskatsauksen eettisyyttä sekä luotettavuutta erityisesti valittujen aineistojen näkökulmasta. Taulukossa 3 on esitelty kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset ja niiden keskeiset tulokset.

Tekijä ja julkaisu vuosi	Aineiston otsikko	Keskeiset tulokset
Eronen, T. 2013	Viisi vuotta huostaanotosta – Seurantatutkimus huostaanotettujen lasten institutionaalisista poluista	Huostaanotetut lapset eivät muodosta tietynlaista kategoriaa, vaan jokaisen lapsen huostaanotto-polut ovat yksilöllisiä. Lasten erityisiä tarpeita kuvattiin runsaaksi, mutta sosiaalityöntekijät arvioivat pääsääntöisesti lasten saaneen riittävän avun niihin. Lasten tilanne on muuttunut sijaishuollon aikana huomattavasti turvallisemmaksi sekä paremmaksi, verrattuna huostaanottohetkeen.
Laakso, R. 2019b	”Ne näki musta” – Huostassa olevien lasten hyvinvointi ja sijaishuoltoon liittyvät kokemukset	Suurin osa tutkimuksessa mukana olleista lapsista koki huostassa olon antaneen heille ilmapii-riiltään turvallisen, rennon ja kannustavan kasvuympäristön. Lisäksi heidän hyvinvointinsa kohentui huostassa olon aikana. Osa lapsista taas koki turvattomuutta, epäoikeudenmukaistakohtelua ja kokemusten vähättelyä sijaishuoltopaikassaan. Tutkimuksessa esiin nousivat erityisesti nuoret, jotka olivat kokeneet toistuvia sijaishuoltopaikan muutoksia. Heidän huostassa oloonsa liittyivät asuinpaikan muutokset, katkokset ihmissuhteissa ja koulunkäynnissä sekä kokemusta luottamuksen menettämisestä ja epäoikeudenmukaisesta kohtelusta.
Loukkola, E. 2013	Kun sijaishuoltopaikka vaihtuu. Lapsen oikeudet sijais-huoltopaikan muutospäätöksissä.	Tuloksista ilmenee, että lapsen uudelleensijoitus on ajankohtainen, kun laitos tai perhe ei voi jatkaa työskentelyä lapsen kanssa. Sijaishuoltopaikan muutospäätöksissä tulee kiinnittää huomio lapsen tarpeen toteutumiseen. Päätöstä tehdessä lapsen osallisuus sekä pysyvyyden näkökulma tulee huomioida. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan muutospäätöksiä tulee paljon, mutta tästä huolimatta pääasiallisesti ne tehdään harkitusti ja perustellen lapsen etu huomioiden. Kuitenkaan sijaishuoltopaikan pysyvyys ja sen

		myötä suhteiden pysyvyys eivät ole olleet toiminnan keskiössä. Joidenkin lasten kohdalla sijaishuoltopaikat vaihtuvat usein ja lapsen elämää siirrellään paikasta toiseen.
Niemi, J. 2022	Sijaishuoltopaikan muutoksen kokemuksia sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten kertomana	Tuloksissa pysyvyyden edistämiseksi tärkeimmiksi asioiksi nousivat suhdeperustaisen pysyvyyden edistäminen eli tärkeiden ihmissuhteiden ylläpitäminen. Tärkeimmiksi ihmissuhteiksi nimettiin perhe sekä sijaishuollon ohjaajat. Lisäksi nuoret haluavat kokevansa vaikuttaa itseään kokeviin asioihin. Tutkimuksen perusteella pysyvyyden edistäminen sijaishuollon prosessissa on tärkeää.
Tuominen, T. 2022	Sijaishuoltopolut ja sijaishuoltopaikan valinnan perustelut huostaanotto- ja sijaishuoltopäätöksissä	Tässä tutkimuksessa kaikilla lapsilla on takanaan vähintään kaksi sijaishuoltopaikkaa. Tutkimuksessa todetaan, että lasten sijaishuoltopolut ovat yksilöllisiä. Tulokset osoittavat, että tutkittavista kaksi kolmasosaa saavutti pysyvän sijaishuoltopaikan ja yksi kolmasosa ei. Suurin osa lapsista siis saavuttaa pysyvän, vakaan ja turvallisen sijaishuoltopaikan, joka sijoitettujen lasten odotetaan saavan. Yhdessä kolmasosassa lasten oireilu on näkynyt päihteidenkäytöllä, käyttäytymisen sekä mielenterveyden ongelmilla.

Taulukko 3. Valitut tutkimukset

6 Tulokset

6.1 Pysyvyyden merkitys sijoitetun lapsen luottamuksellisiin suhteisiin

Sijaishuoltopaikan vaihdoksissa ei ole kyse vain asuinpaikan muutoksesta, vaan erityisesti muutoksista sosiaalisiin suhteisiin (Eronen 2013, 59; Laakso 2019b, 52). On täysin yksilöllistä mitkä ihmissuhteet lapsi kokee itselleen tärkeinä. Lapsen sosiaaliset suhteet sijaishuoltopaikassa vaikuttavat voimakkaasti sijaishuoltopaikan pysyvyyteen. (Niemi 2022, 47, 53.) Siksi lapsen oikeus pysyviin sosiaalisiin suhteisiin nousee esille erityisesti laitoshuollon kohdalla (Loukkola 2013, 76).

Tutustuminen uuteen sijaishuoltopaikkaan auttaa asennoitumaan muuttoon (Niemi 2022, 40). Paikalla mukana tutustumiskäynnillä voi olla lapselle turvallinen aikuinen, joka läsnäolollaan voi olla suuressa merkityksessä luomassa lapselle turvaa. Vaikka sijaishuoltopaikan vaihtaminen tapahtuisi lasten toiveiden mukaan ja suunnitellusti, muutto on aina silti iso elämänmuutos. (Laakso 2019b, 53.) Aina tutustuminen uuteen sijaishuoltopaikkaan ei ole mahdollista, kuten esimerkiksi kiireellisessä sijoituksessa. Nuori saattaa perustella itselleen tutustumisen puuttumattomuuden sijoituksen lyhytaikaisuudella. Kaikesta huolimatta uuteen sijaishuoltopaikkaan meneminen voi tuntua nuoresta ennakoimattomuuden vuoksi pelottavalta. (Niemi 2022, 39–40.)

Nuoren mielestä valitessa sijaishuoltopaikkaa tulee huomioida nuoren jo olemassa olevat merkittävät ihmissuhteet. Kun nuoren mielipidettä kuunnellaan, sillä voi olla positiivinen vaikutus esimerkiksi koulunkäynnin sujumiseen ja sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen. Jos sijoitus tehdään maantieteellisesti kauas nuoren omasta lähipiiristä, nuori kokee aloittavansa uuden elämän. (Niemi 2022, 43, 52.) Kaikissa Loukkolan (2013, 68) tutkimissa sijoituspäätöksissä on nostettu esiin erityisesti vanhemman ja lapsen yhteydenpidon merkitys ja tärkeys. Laakson (2019b, 45) tutkimuksessa on haasteeksi todettu yhteydenpito kavereihin tai seurustelukumppaniin etäisyyden vuoksi.

Haasteena perhesuhteiden ylläpitämisessä voi olla niiden vahingoittava vaikutus nuoreen. Tutkimuksen nuorelle sisaruksen sijoittaminen samaan sijaishuoltopaikkaan on luonut nuorelle turvaa. Nuorella on ollut ennestään vahva sidos sisarukseen, jollaista ei ole muodostunut muihin perheenjäseniin. Sen sijaan sisaruksen erilleen sijoittaminen on rikkonut nuoren pysyvyyttä sekä yleistä luottamusta ihmisiä kohtaan. (Niemi 2022, 53.) Myös Eronen (2013, 60) pitää huonona asiana sisarusten erilleen sijoittamista.

Tuomisen (2022, 30 40–41) tutkimuksen lapsille yhteinen tekijä oli, että kaikki lapset ovat olleet sijoitettuna vähintään kahteen eri sijaishuoltopaikkaan. Kukaan lapsista ei siis siirtynyt suoraan vanhempiansa luota pysyväksi suunniteltuun lastensuojelulaitokseen.

Huomioitavaa on, että sijaishuoltopaikan muutoksia kertyi eniten 13–17-vuotiaille nuorille. Puolestaan Laakson (2019b, 52) tutkimuksessa haastatellut lapset ovat kertoneet sijaishuoltopaikan vaihdoksella olevan positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia. Positiivisena nähdään, että lapsi on voinut muutoksen myötä päästä lähemmäs tärkeitä sosiaalisia suhteita kuten alkuperäistä perhettä, jolloin yhteydenpitoakin helpottuu. Tällä on positiivinen vaikutus nuoren hyvinvointiin.

Sijaishuoltopaikan vaihtuminen on silti lapselle aina kriisi. Se muistuttaa lasta aikaisemmista hylkäämiskokemuksista. (Loukkola 2013, 69.) Sijaishuoltopaikan vaihtuessa lapsen elämässä vaihtuu samalla henkilöitä, joiden kanssa lapsi viettää suurimman osan arjestaan eli laitoksen ohjaajat sekä lapset. Myös kouluun liittyvät sosiaaliset suhteet opettajiin ja kavereihin vaihtuvat muutoksen myötä. (Laakso 2019b, 52.) Sijaishuollon aikana solmitut sosiaaliset suhteet tukevat lapsen sijoituksen onnistumista (Eronen 2013, 69). Kaikki sijaishuoltopaikan sisäiset sosiaaliset suhteet, joka pitää sisällään suhteet ohjaajiin sekä muihin sijoitettuihin nuoriin eivät ainoastaan ole nuorta tukevia. Nuorta voidaan esimerkiksi kiusata laitoksen sisällä tai kohdella muuten huonosti. (Niemi 2022, 52.)

Niemen (2022, 49) tutkimuksen nuorelle on jäänyt toistuvien uudelleen sijoitusten myötä haaste luoda uusia merkittäviä sekä luotettavia sosiaalisia suhteita. Jos nuori pystyy luomaan uusia luotettavia sosiaalisia suhteita, ne saattavat katketa helpommin kuin aikaisemmin (Loukkola 2013, 69).

Et mullahan ei oo kavereita kun en mä pysty luottaa kehenkään... (Niemi 2022, 54).

Sijaishuoltopaikan muutoksen jälkeen nuorelle voi olla haastavaa löytää oma paikkansa uudessa yhteisössä (Laakso 2019b, 53). Nuori on kokenut raskaaksi kertoa samoja asioita uusille ohjaajille. Suhteiden luominen uusiin ohjaajiin tuntuu henkisesti kuormittavalta sekä haastavalta. Lopulta nuori ei ole enää jaksanut kertoa omia asioita ohjaajille. (Niemi 2022, 48.) Kun lapsella ei ole mahdollisuutta luoda pysyviä suhteita laitoksen ohjaajiin, se voi olla ongelma lapsen kehityksen kannalta (Tuominen 2022, 56). Samalla nuori ei välttämättä enää yritäkään rakentaa luottamuksellisia suhteita, ja hän menettää samalla uskonsa ammattilaisiin. Tämä on nuoren tulevaisuuden näkökulmasta erityisen ongelmallista, koska nuori todennäköisesti tarvitsee jonkinlaista ammattilaisten tukea myös myöhemmin elämässään. (Laakso 2019b, 53–54.)

Niemen (2022, 48, 59) tutkimuksessa nuori on kertonut hänelle muodostuneesta jatkuvasta pelosta uuteen paikkaan muuttamisesta, kun sijaishuoltopaikan muutoksia on ollut paljon. Jokaisen uudelleensijoituksen myötä nuori on halunnut uskoa muutoksen jäävän pysyväksi, mutta nuori ei ole pystynyt uskoa pysyvyyteen. Jatkuvien muutosten myötä nuorelle voi

jäädä tulevaisuudessakin tunne, että hänen täytyy olla varuillaan mitä seuraavaksi tapahtuu.

Loukkola (2013, 76) on tutkimuksessaan esittänyt, että nuori tarvitsee sijaishuoltoapaik-
kaansa pysyviä työntekijöitä. Puolestaan Eronen (2013, 59) on arvioinut, että joillekin nuorille ohjaajan vaihtuvuudella ei ole sijoituksen onnistumisen kannalta vaikutusta. Toiset nuoret sen sijaan tarvitsevat pysyviä omaohjaajasuhteita, jotta lapsella on mahdollisuus pitkäaikaisiin ihmissuhteisiin.

Sijaishuoltoapaikassa muodostunut nuoren ja ohjaajan välinen ohjaajasuhde voi olla nuoren kokemuksen mukaan niin merkityksellinen, että nuori on halunnut olla yhteyksissä ohjaajaan vielä sijoituspaikan muututtua tai sijoituksen päätyttyä (Niemi 2022, 47). Joissain tapauksissa institutionaaliset käytännöt estävät yhteydenpidon jatkumisen tärkeäksi muodostuneeseen ohjaajaan, vaikka se voisi olla nuorelle tärkeää (Laakso 2019b, 45). Erityisesti omaohjaajista voi tulla lapselle huostaanoton myötä uusi tärkeä ihminen elämään (Loukkola 2013, 68).

Hyvä ohjaajasuhde voi perustua nuoren mielestä esimerkiksi vastavuoroisuudelle, kunnioitukselle nuorta kohtaan ja ohjaajan kyvylle asettua nuoren kanssa samalle tasolle. Joissain tapauksissa hyvä omaohjaajasuhde antaa nuorelle mahdollisuuden juurtua paremmin sijaishuoltoapaikkaan. (Niemi 2022, 49–50.) Myös Korhosen (2014, 58) tutkimuksessa korostetaan, että laitoksen työntekijät voivat muodostua tärkeiksi aikuisiksi lapsen elämään. Osa nuorista on reagoinut niin vahvasti työntekijävaihdoksiin, että nuorelle on jouduttu etsimään uusi sijaishuoltoapaikka.

Laakson (2019b, 51) tutkimuksessa lapset ovat kokeneet sosiaalityöntekijän merkittäväksi sen pysyessä pitkään samana. Ajan kanssa muodostuneen pysyvän ja erityisen suhteen jatkuminen lapsen ja sosiaalityöntekijän välillä koetaan tärkeäksi sijaishuollon päättymisenkin jälkeen (Eronen 2013, 73). Jatkuvat sosiaalityöntekijän vaihdokset ovat turhauttaneet lapsia ja nuoria. Vaihdokset myös vaikeuttavat luottamuksellisen suhteen rakentamista nuoreen sekä asioiden käsittelyä. (Laakso 2019b, 52.)

Monilla sijaishuollon nuorilla on taustalla tavallisia ihmisen elämään kuuluvia pettymyksiä, mutta myös mahdollisia traumaattisia kokemuksia. Sijaishuoltoapaikan työntekijöiden pitäisi pyrkiä ehkäisemään uusien traumojen syntyminen. Sijaishuollossa olevalle nuorelle tulisi välittyä tunne, että hänen huolenpitoonsa ollaan valmiita sitoutumaan. Tällainen tunne tukee nuoren kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä luo kuulumisen tunteen. (Loukkola 2013, 75, 77.)

6.2 Kiintymyssuhteet ja pysyvyyden saavuttaminen laitossijoituksen aikana

Tuomisen (2022, 54) tutkimuksessa pysyvyyden ajatellaan toimivan perustana lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentumiselle. Sijoitetun lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää löytää lapsen tarpeita vastaava ja pysyvä sijaishuoltopaikka. Silti sijaishuoltopaikkojen muutoksia tapahtuu paljon. Nuoren mahdollisuus asennoitua tulevaan muutokseen esimerkiksi tutustumisella uuteen laitospaikkaan, keskustelulla sekä avoimella päätöksenteolla on lisännyt nuoren pysyvyyttä tulevaa laitossijoitusta kohtaan (Niemi 2022, 46).

Pysyvän sijoituksen avulla pystytään takaamaan lapselle hänen tarvitsemaansa hoivaa ja huolenpitoa (Tuominen 2022, 54). Toisaalta lapsen hoivan ja huolenpidon tarpeet voivat muuttua sijoituksen aikana esimerkiksi lapsen terveydentilan muuttuessa. Lapsen ja pysyvyyden kannalta olisi parempi, että sijaishuoltopaikka pystyisi myös muovautumaan lapsen muuttuvien tarpeiden mukaisesti. (Eronen 2013, 49, 57.) Niemen (2022, 58) tutkimuksen nuorelle jatkuva muuttaminen eri sijaishuoltopaikkojen välillä on luonut tunteet pelinappulana olemisesta. Tällainen toiminta vaikuttaa väistämättä nuoren käsitykseen itsestään. Nuori on kokenut kadottaneensa yksilöllisyytensä ja merkityksellisyyteensä.

Tuomisen (2022, 41) tutkimuksessa osalla lapsista on taustalla kiireellisiä sekä avoimuuden sijoituksia, jonka jälkeen lapset ovat päässeet kotiin. Kotona tilanteen uudelleen kriisiytyttyä, lapset ovat sijoitettuna uudelleen ja lopulta huostaanotettu. Tutkimuksen lapset ovat voineet olla kotona pitkiäkin aikoja, joidenkin lasten kohdalla tilanne on kriisiytynyt vasta neljän vuoden jälkeen. Niemen (2022, 44) tutkimuksen nuorella on kokemusta tilanteesta, jossa nuori on päässyt sijoitusten välissä kotiin ja tullut sitten uudelleen sijoitetuksi. Kyseinen nuori on pohtinutkin, että olisi ollut helpompi mennä uuteen laitokseen ilman sijoitusten välissä olevaa kotijaksoa.

Nuoren vastustaessa sijoitukseen valittua paikkaa, toivotun muutoksen saavuttaminen eli sijoituksen onnistuminen on vaarassa, koska sijaishuoltopaikan vastustuksen nuori ei pysty sitoutumaan laitospaikan sääntöihin. Nuoren käytöksessä tämä voi näkyä esimerkiksi luvattoman poistumisen eli karkailun lisääntymisenä sekä nuoren heikkona yhteistyöhaluna laitoksen ohjaajia kohtaan. (Niemi 2022, 44.)

Sijaishuoltopaikan valintaan vaikuttaa lapsen olemassa oleva kiintymyssuhde vanhempiin. Mahdollisimman lähelle lapsen vanhempia pyritään sijoittamaan niissä tapauksissa, kun lapsella on muodostunut vanhempiin kiinteä kiintymyssuhde. Sijoittamispäätöksessä pyritään huomioimaan myös lapsen olemassa olevat kaverisuhteet. Joskus nuori sijoitetaan kauemmas ongelmallisista kaverisuhteista, millä yritetään taata sijoituksen onnistuminen. (Loukkola 2013, 67.) Myös turvallisuus voi olla syynä lapsen sijoittamiselle kauemmas

kodista. Turvallisuus pitää sisällään arkielämän rauhoittamisen ja samalla haitallisen käytäytymisen katkaisemisen. (Tuominen 2022, 60.)

Eri sijaishuoltopaikkoihin suunnatuissa lyhytaikaisissa sijoituksissa lapselle ei kiintymyssuhdeteorian mukaan ole mahdollisuutta muodostua turvallista kiintymyssuhdetta (Loukkola 2013, 64). Tuomisen (2022, 55–56) mukaan lapsen sijaishuoltopaikan työntekijöiden pysyvyys liittyy olennaisesti lapsen kiintymyssuhteeseen ja sen muodostumiseen. Kiintymyssuhteen muodostamiseen lastensuojelulaitoksessa tarvitaan pysyvä työntekijä. Omaohjaajatyöskentely on nähty tärkeässä roolissa, jotta lapsi kiinnittyy sijaishuoltopaikkaan. Loukkola (2013, 68) on nostanut esiin pointin, että työntekijät ovat laitoksessa vain töissä, jonka vuoksi samanlaista pysyvyyttä laitoksessa ei muodostu verrattuna perheeseen.

Kiireellisten sijoitusten sijoituspaikkojen vaihtuvuus ei aina ole pysyvyyden kannalta merkittävässä roolissa, vaan pysyvyys voidaan saavuttaa myös vasta huostaanoton jälkeen. Tutkimuksessa kaikilla lapsilla on ollut vähintään kaksi sijoituspaikkaa ennen huostaanottoa. Jokainen lapsi löysi lopulta pysyvän sijaishuoltopaikan, jossa pysyvyys on mahdollista saavuttaa. Joissain tapauksissa lapselle ei löydetä sopivaa sijaishuoltopaikkaa, vaikka lapsi on ollut pitkään samassa paikassa pysyvyyttä ei saavutettu. (Tuominen 2022, 48.)

Jotta lapsi voi kiinnittyä kouluun, oppia uutta ja keskittyä itse koulunkäyntiin, täytyy lapselle löytää pysyvä sijaishuoltopaikka. Sijaishuoltopaikan pysyvyys mahdollistaa myös pysyvät ikätasoiset suhteet sekä työskentelyn lapsen hyvinvoinnin tukemiseksi. (Tuominen 2022, 56.) Sen sijaan Korhonen (2014, 61) tutkimuksessaan on esittänyt, että sijaishuoltopaikan muutos on paikallaan, kun koulunkäynti tarvitsee lisätukea. Loukkola (2013, 55) korostaa, että mahdollisen sijaishuoltopaikan muutoksen tulisi tapahtua lukuvuoden alussa. Tämä tukisi koulunkäyntiä ja lapsen ikätasoisien suhteiden solmimista.

Sosiaalityöntekijän pysyvyydellä on yhteys siihen, kuinka hyvin hän tuntee lapsen ja tämän myötä pystyy arvioimaan lapsen tilanteen oikealla tavalla. Ne sosiaalityöntekijät, jotka olivat tunteneet lapsen pidempään, olivat perehtyneempiä tilanteeseen ja se vähensi lapsen tilanteeseen liittyvää huolta. Lapsen oikeanlaisen tuen sekä ohjauksen kannalta sosiaalityöntekijän täytyy tuntea jokaisen lapsen yksilöllinen tilanne. (Eronen 2013, 74, 82.)

6.3 Pysyvän kasvuympäristön turvallisuus

Sijaishuollon tavoitteena on antaa lapselle turvalliset sekä tasapainoiset kasvuolosuhteet ja pysyvä asuinpaikka (Tuominen 2022, 54). Pysyvät ja turvalliset kasvuolosuhteet mainitaan myös Loukkolan (2013, 60–61, 76) tutkimissa sijoituspäätöksissä. Tällaisilla kasvuolosuhteilla taataan mahdollisuus turvallisiin ja pysyviin ihmissuhteisiin. Kun lapsen ei tarvitse

kantaa huolta kasvuolosuhteistaan, lapsi voi keskittyä oman itsensä, elämäntapansa ja tasapainoisen tulevaisuuden rakentamiseen.

Pysyvän kasvuympäristön luominen huostaanotetulle lapselle on yksi sijaishuollon tärkeimmistä tavoitteista (Laakso 2019b, 52). Tuomisen (2022, 50) tutkimuksen aineiston perusteella vaihtuvien sijaishuoltoapaikkojen voidaan päätellä tuoneen lasten elämään ennakoimattomuutta ja turvattomuutta. Myös Niemen (2022, 57) mukaan sijaishuoltoapaikkojen muutoksiin voi liittyä monenlaisia tunteita kuten surua, vihaa, iloa tai helpotusta. Positiiviset tunteet korostuvat silloin, kun muutos on ollut lapsen edun mukainen. Tällaiset kokemukset korostuvat Erosen (2013, 70) tutkimuksessa, jossa sosiaalityöntekijät ovat kertoneet huostaanotettujen lasten tilanteet parantuneen merkittävästi verrattuna aikaan ennen huostaanottoa.

Joskus lapsi joudutaan sijoittamaan väliaikaiseen sijaishuoltoapaikkaan, kun hänelle etsitään tarpeisiin sopivaa ja pitkäaikaista sijaishuoltoapaikkaa. Tällä halutaan varmistaa lapsen turvallisuus koko prosessin ajan. (Tuominen 2022, 59.) Turvallista lastensuojelulaitoksen arkea uhkaavat lapsen karkailu, koulunkäynnin ongelmat sekä aikuisten kyvyttömyys asettaa rajoja (Korhonen 2014, 52). Sijaishuoltoapaikan vaihtaminen perustellaankin usein lapsen turvallisuuden ja kehityksen takaamisella. Nykyinen sijaishuoltoapaikka ei välttämättä ole pystynyt vastaamaan lapsen sen hetkisiin ongelmiin. Lapsella on aina oikeus päästä paikkaan, joka pystyy vastaamaan lapsen tarpeisiin. (Loukkola 2013, 55, 59.) Lastensuojelun laitoshoidossa työntekijöiltä edellytetäänkin ammatillisuutta ja kykyä suhtautua lasten yksilöllisiin haasteisiin (Tuominen 2022, 40).

Laakson (2019b, 35) tutkimuksessa lähes puolet haastatelluista lapsista ja nuorista kokivat laitoksen ilmapiirin kometeleväksi. Laitoksen ilmapiirin ollessa negatiivinen sekä kometelevä se vaikeuttaa lasten sopeutumista laitoksen sääntöihin. Korhonen (2014, 60) on kirjoittanut, että laitoksesta karkailun taustalla voi olla erilaisia ristiriitatilanteita. Lisäksi se voi olla nuoren reagoitua vaikeisiin tilanteisiin tai merkki nuoren kokemasta pahoinvoinnista. Niemen (2022, 45–46) tutkimuksessa karkailu on osassa tapauksissa vähentynyt ja pysyvyys sijaishuoltoapaikkaan lisääntynyt, kun nuoren mielipidettä on kuultu esimerkiksi kotiharjoitteluiden toteuttamisen kohdalla. Tämän myötä myös sitoutuminen kuntoutumiseen ja omaan hyvinvointiin on vahvistunut.

Lapsen turvallisuuden tunnetta lastensuojelulaitoksessa on lisännyt vakaus. Vakaus pitää sisällään arjen ennustettavuuden ja lapsen ikätasoiset kasvuolosuhteet. Muun muassa säännöllinen arkirytmii ja ikätason mukaisen hoidon saaminen lisäävät lapsen psyykkistä sekä fyysistä turvallisuutta. Jotta voi olla vakautta tarvitaan myös pysyvyyttä. Vakaa elinympäristö mahdollistaa lapselle koulunkäynnin, tulevaisuuden suunnittelemisen, eheytyksen

ja uusien asioiden oppimisen. Vakaa elinympäristö siis tukee lapsen psyykkistä sekä fyysistä kehitystä ja kasvamista aikuiseksi. (Tuominen 2022, 57–58.)

Sijaishuollon tavoitteet luovat vakautta ja jatkuvuutta sijaishuoltotyöhön. Tavoitteet pysyvät suurimmalla osalla lapsista samana koko huostassa oloajan, joka tuo pysyvyyttä lasten elämään, vaikka lapsen elämäntilanteet muuttuvatkin huostassa olon aikana. (Eronen 2013, 78.) Tuomisen (2022, 58) tutkimuksen mukaan vakautta ei saavutettu, kun lapsi oli kokenut paljon sijaishuoltopaikan muutoksia. Tämä johti lapsen pitkäaikaisen hoitokontaktin puuttumiseen.

7 Yhteenveto

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu on välttämätön osa myös kirjallisuuskatsauksin tehtäviä opinnäytetöitä. Koostettujen tietojen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi edellyttää myös kirjallisuuskatsauksen menetelmällistä tuntemista ja tutkimista (Kangasniemi ym. 2013, 298). Koko opinnäytetyön tekemisen aloitimme aiheen valinnan jälkeen tutustumalla useisiin lähteisiin, joissa kerrotaan kirjallisuuskatsauksesta menetelmänä. Koko opinnäytetyöprosessin ajan olemme pitäneet mielessä kirjallisuuskatsauksen vaiheet, jotta olemme voineet edetä sen mukaan. Lisäksi kaikella tekstillä pyrimme pohjustamaan tai vastaamaan opinnäytetyön tutkimuskysymykseen. Eettisesti hyvässä tutkimuksessa on noudatettu hyviä toimintatapoja sekä käytetty tieteellisiä tietoja (Kuula 2011). Opinnäytetyömme luotettavuuden tarkasteluun liittyy vahvasti aineistojen valinta, koska toteutamme sen kirjallisuuskatsauksena.

Opinnäytetyössä on käytetty pääosin alkuperäisiä lähteitä ja toisen käden lähteisiin on päädytty vain niissä tapauksissa, kun alkuperäinen teksti ei ole ollut saatavilla ilmaiseksi. Käytettyjen lähteiden ajankohtaisuudesta kertoo niiden julkaisuvuodet. Vanhimmat tieteelliset lähteet ovat vuodelta 2010-luvulta, lukuun ottamatta lakeja sekä toisen käden lähteitä. Lakien julkaisuajankohdasta huolimatta ne ovat päteviä, sillä laki ei vanhene ennen uuden lain voimaan astumista. Aineistoja on etsitty luotettavista tietokannoista ja rajattu niistä pois esimerkiksi yksittäisten ihmisten mielipidekirjoitukset.

Google Scholarin käytettäessä luotettavuutta on pohdittu erityisesti, koska hakua ei voinut rajata sisäänottokriteereiden mukaisesti. Aineistonhaussa tuloksia tuli paljon ja lopulta päädyimme käymään läpi viisi ensimmäistä sivua hakutuloksista. Näin ollen osa Google Scholarin hakutuloksista on jäänyt lukematta. Luotettavuus tässä tapauksessa on huomioitu niin, että samat hakusanat on haettu Finna.fi sivustolta, johon hakukriteerit oli mahdollista laittaa. Opinnäytetyöhön valitut tutkimukset ovat näin ollen löytyneet molemmista hakupalvelimista yhtä lukuun ottamatta.

Tutkimusetiikka ei rajoitukaan vain aineistojen valintaan, vaan myös tiedon soveltamiseen, käyttöön ja vaikutuksiin. Aineistoihin liittyen tutkimusetiikka pitää sisällään totuuden etsimisen ja tiedon luotettavuuden normit. Niiden mukaan toimiessaan tutkija noudattaa tieteellisen tutkimuksen käytäntöjä sekä esittää tuloksia, joita voidaan pitää luotettavina. Lisäksi tulosten oikeellisuus tulisi olla tarkastettavissa. (Kuula 2011.) Opinnäytetyössä esitetyn tiedon oikeellisuuden tarkistamisen mahdollisuus toteutuu oikein merkityistä lähdeviitteistä.

Tulososion aineistojen hakuprosessin tarkka kuvaus, kuten hakusanat ja sisäänottokriteerit mahdollistavat aineistonhaun toistamisen.

Opinnäytetyössä pätee myös laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit, joita ovat Juutin ja Puusan (2020) mukaan uskottavuus, luotettavuus sekä eettisyys. Uskottavuus perustuu aineiston asianmukaiseen keräämiseen sekä huolelliseen analysointiin. Lisäksi tuotoksen lukijan tulee vakuuttua siitä, että esitetyt asiat ovat tosia, vaikka aihe olisi lukijalle ennestään vieras. Luotettavuus on lukijan vakuuttamista tekijän ammattitaidosta perustelluilla menetelmävalinnoilla sekä läpinäkyvällä ja tarkoin kuvatulla prosessilla. Eettisyys pitää sisällään eettiset periaatteet sekä niiden noudattamisen läpi tutkimusprosessin.

Laadullinen tutkimus perustuu yksittäisten ihmisten subjektiivisiin kokemuksiin ja näkemyksiin. Aiheen ollessa yksilön subjektiivista tulkintaa se haastaa myös tutkimuksen luotettavuutta. Tutkijan itsensä täytyy tunnistaa omat ennakkokäsityksensä aiheesta ja niiden vaikutus aineistojen havainnointiin. (Juuti & Puusa 2020.) Opinnäytetyötä tehdessä huomasimme prosessin alussa omaavamme ennakkokäsityksen vastauksesta tutkimuskysymykseemme. Tämän jälkeen huomioimme erityisesti objektiivisen suhtautumisen aineistoihin, jotta emme jätä mainitsematta ennakkokäsityksestämme poikkeavia havaintoja. Tätä tukee myös tutkimuskysymykseemme, joka on muotoiltu niin, että se ottaa huomioon pysyvyyden merkityksen sekä merkityksettömyyden.

Tulososion aineistojen valinnassa käytimme harkintaa, jotta kirjallisuuskatsauksen tulokset olisivat luotettavia. Osa aineistoista keskittyy enemmän nuorten subjektiivisiin kokemuksiin ja niiden analysointiin. Aiheena pysyvyyden merkitys on subjektiivinen eikä yksinään tulkittavissa esimerkiksi tilastojen kautta. Näiden lisäksi halusimme tuoda laajempia aineistoja, jotka perustuvat lastensuojelun virallisiin prosesseihin, kuten sijaishuollon muutospäätöksiin. Pohdimme aineiston luotettavuutta erityisesti sellaisten aineistojen kohdalla, joissa subjektiiviset kokemuksen perustuvat vain muutaman nuoren kertomuksiin. Kuten esimerkiksi Niemen (2022) tutkimukseen osallistuvia nuoria on ollut vain neljä.

Oman haasteensa opinnäytetyön luotettavuudelle tuo aiheen sensitiivisyys. Kaikki eivät halua puhua sijoituskokemuksistaan tai kertoa koko totuutta. Erityisesti negatiivisten kokemusten kertominen voi olla epämiellyttävää, jolloin mahdolliset sijoitushistorian epäkohdat jäävät huomaamatta. Myös työntekijöiden vaitiolovelvollisuus estää saamasta tietoja, jotka voisivat olla hyödyksi aiheen tutkimisessa.

Opinnäytetyön tekoprosessissa on huomioitu luotettavuutta monesta näkökulmasta. Lähdeviittaukset sekä lähteet, objektiivinen näkökulma ja tutkimusetiikka mahdollistavat, että opinnäytetyötä voidaan pitää luotettavana.

7.2 Tulosten pohdinta

Opinnäytetyömme tavoitteena on edistää pysyvyyden merkityksen ymmärtämistä lastensuojelun laitostyössä. Pysyvyyttä käsitellään opinnäytetyön alun tietoperustassa sekä tutkimuksellisen tiedon pohjalta koostetussa tulososiossa. Toteutusosiossa on kuvattuna työskentelyn eteneminen kuvailevan kirjallisuuskatsauksen metodein. Tätä hyödyntäen on kirjattu opinnäytetyön tulokset.

Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella pysyvyydellä on vaikutusta luottamuksen ja luottamuksellisten suhteiden rakentumiseen lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen elämässä. Sijoitetulla nuorella muodostuu sosiaalisia suhteita esimerkiksi sosiaalityöntekijään, laitoksen ohjaajiin sekä muihin lapsiin, perheeseen, kavereihin ja muihin nuoren kuntoutumisen kannalta merkittäviin henkilöihin. Nuoren joutuessa kokemaan toistuvia muutoksia ihmissuhteissa, hän voi lopettaa luottamuksellisten suhteiden rakentamisen aikuisiin, koska hän pelkää suhteiden katkeavan joka tapauksessa (Laakso 2019b, 53–54). Ongelmallisen tilanteesta tekee, että pysyvyyden rikkoutumisella sijaishuollossa voi olla kauaskantoiset vaikutukset myös lapsen tuleviin sosiaalisiin suhteisiin. Lapsen saadessa tunteen, että häneen ollaan valmiita sitoutumaan, tukee lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä luokkumisen tunnetta (Loukkola 2013, 75). Vaikka lapsi ei pysyvyyden katketessa koe muutoksella olevan vaikutusta luottamukseen, sillä on aina jonkinlainen vaikutus lapsen elämässä.

Kiintymyssuhde on lapsen perustarve, joka vaikuttaa läpi lapsen elämän. Tulosten perusteella kiintymyssuhde on tärkeässä osassa myös sijaishuollon aikana ja se tulisi huomioida sijaishuoltoa toteutettaessa. Kiintymyssuhteen muodostumiseen tarvitaan lastensuojelulaitoksessa pysyvä työntekijä (Tuominen 2022, 55). Lapselle ei lyhytaikaisissa sijoituksissa ole mahdollista muodostua turvallista kiintymyssuhdetta (Loukkola 2013, 64). Kiintymyssuhteen muodostumiseen tarvitaan aikaa ja kiintymystä esimerkiksi sijaishuoltopaikkaan ja sen aikuisiin. Muutokset katkaisevat lapsen muodostamat kiintymyssuhteet sijaishuoltopaikkaan, jolloin sijoituksen pysyvyydellä on vaikutusta lapsen kiintymyssuhteisiin. Haasteena lastensuojelun laitostyössä ja kiintymyssuhteissa on työntekijöiden luonnollinen vaihtuvuus esimerkiksi heidän elämäntilanteiden muuttuessa.

Sijaishuoltoapaikan muutokset tuovat lapsen elämään turvattomuutta ja ennakoimattomuutta. Silti joskus muutoksia tapahtuu nimenomaan lapsen turvallisuuden takaamiseksi etsittäessä lapselle pysyvää ja oikeanlaista sijaishuoltoapaikkaa. (Tuominen 2022, 50, 59.) Kaikessa lastensuojelutyössä on tärkeintä taata lapsen turvallisuus, jolloin esimerkiksi sijaishuoltoapaikan pysyvyys voi jäädä toissijaiseksi tavoitteeksi. Epätasapainossa voi olla myös lapsen emotionaalinen turvallisuus ja todellinen lapsen turvallisuuden tilanne.

Omalta osaltaan myös palvelujärjestelmän rakenteet voivat olla pysyvyyttä rikkovia tekijöitä. Lastensuojelun tehtävänä on taata lapselle turvallinen ympäristö sekä edistää lapsen kehitystä ja hyvinvointia (Lastensuojelulaki 2007/417, 1§, 4§). Joskus lastensuojelun tehtävä ja näin ollen myös laki voi olla ristiriidassa pysyvyyden varmistamisen kanssa, jotta lapsen turvallisuus voidaan varmistaa kaikissa tilanteissa. Lapsen ollessa välittömässä vaarassa, voidaan turvallisuus taata kiireellisen sijoituksen avulla, joka voi kestää enintään 30 päivää kerrallaan ja näitä ajan jaksoja voidaan järjestää enintään kaksi peräkkäin (Lastensuojelulaki 2007/417, 38§, 38a§). Tulosten mukaan kiireellinen sijoitus voi tapahtua lapsen näkökulmasta ennakoimattomasti ja luoda turvattomuutta, koska sijoitus voi tapahtua nopeasti. Todellisuudessa tällaisella sijoituksella voidaan taata lapsen turvallisuus esimerkiksi tilanteen lapsen kotona kriisiytyttyä.

Suomessa kaikki lastensuojelutyö tähtää lapsen sijoituksen väliaikaisuuteen. Sijaishuollon toimenpiteiden ja ratkaisujen tulisi edesauttaa perheen jälleenyhdistymistä. (Araneva 2022, 644.) Jälleenyhdistäminen on uusi muutos lapsen elämässä. Tuleekin pohtia, miten muutoksen keskellä pysyvyys voidaan varmistaa, jotta lapsen ei tarvitse kokea uutta sijoitusta. Tuloksissa on noussut esiin, kuinka lapsi on päässyt sijoituksesta kotiin, mutta joutunut kokenemaan uudelleensijoituksen takaisin lastensuojelulaitokseen. Toiminnassa tulisi muistaa tarkastella, onko se eettisesti kestävä. Kaiken lastensuojelutyön taustalla on eettisiin periaatteisiin sitoutuminen, joka mahdollistaa lapselle oikeanlaisen tuen tarjoamisen (Malja ym. 2019, 11).

Lasten oikeuksien sopimus määrittelee, että lapsen kasvatuksessa tulisi olla jatkuvuutta ja sijoitusvaiheessa täytyy huomioida lapsen mahdollisuus jatkuvuuteen lapsen taustoista riippumatta (Lasten oikeuksien sopimus 60/1991, 20 artikla). Kyseessä on kansainvälinen sopimus, johon on sitoutunut useita maita, mutta sopimuksen toteutumista sovelletaan eri tavalla. Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella lapsen elämässä pyritään jatkuvuuteen, mutta ensisijaisen tärkeää on varmistaa lapsen turvallisuus, joka on joskus ristiriidassa jatkuvuuden kanssa. Sijoitusvaiheessa on paljon ulkopuolisia tekijöitä kuten resurssit, jotka vaikuttavat pysyvyyteen ja jatkuvuuteen. Suomessa ei myöskään luoda esimerkiksi erillisiä suunnitelmia sijoituksen aikaisen pysyvyyden takaamiseksi. Isossa-Britanniassa laaditaan lapsille erillinen pysyvyyssuunnitelma asiakassuunnitelman yhteyteen (Beckett ym. 2013, 1163).

Pysyvyyden merkitys lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen elämässä on moniulotteinen. Sillä on vaikutusta kokonaisvaltaisesti lapsen elämään, kuten sosiaalisiin suhteisiin, kiintymyssuhteisiin, turvallisuuteen sekä lapsen tulevaisuuteen. Lastensuojelulaitokseen sijoitetulla lapsella on kuormittavia asioita taustalla, jonka vuoksi lapsi on erityisen haavoittuvassa

asemassa. Sijaishuollon tulisi tukea ja helpottaa lapsen tilannetta, eikä aiheutta uusia kuormittavia tekijöitä tulevaisuuteen. Pysyvyyden rikkoutuessa lapsen elämässä, tulosten perusteella tulevaisuuden haasteita voi olla esimerkiksi luottamuksellisten suhteiden rakentaminen, turvallisen kiintymyssuhteen luominen sekä pitkäaikaisen hoitokontaktin puuttuminen.

Opinnäytetyössä onnistuimme tavoitteessamme edistää pysyvyyden merkityksen ymmärtämistä lastensuojelun laitostyössä. Samalla onnistuimme myös tarkoituksessamme selvittää pysyvyyden merkitystä lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen elämässä. Esittelimme pysyvyyttä käsitteellisesti sekä saatavilla olevien tutkimusten pohjalta. Pysyvyyden merkitys on liitetty lastensuojelun laitosympäristöön.

Kirjallisuuskatsauksen aineistojen löytäminen ja hakusanojen muodostamisen oli haastavaa, koska pysyvyydestä puhutaan myös synonyymeillä kuten jatkuvuus, vakaus ja muuttumattomuus. Mikään aineistoista ei käsitellyt suoraan aihetta pysyvyys lastensuojelulaitoksissa. Eri tutkimusmetodilla olisimme opinnäytetyössämme voineet saada aineiston kohdennettua selkeämmin pysyvyyden merkitykseen lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen elämässä. Olimme jo opinnäytetyöprosessin alussa rajanneet tutkimusmetodeista pois sellaiset, joissa tehdään haastatteluita. Tutkimuseettisistä syistä emme halunneet haastatella alaikäisiä. Lisäksi haastateltavia henkilöitä olisi voinut olla haastava löytää aiheen henkilökohtaisuuden takia. Kirjallisuuskatsauksen toteuttaminen opinnäytetyön menetelmänä oli onnistunut. Tämän myötä tutkimuksesta saatiin tutkimuskysymykseen vastaavia tuloksia.

Tutkimuksen tulosten perusteella pysyvyyden näkökulma tulisi ottaa sijoitusprosessissa huomioon. Tulosten mukaan pysyvyyden vaikutus on merkittävä lapsen elämässä ja sen huomioon ottaminen osana oman työn toteuttamista voisi saada muutosta pysyvyyden huomioimisessa aikaan. Työelämässä pysyvyys terminä on vielä hieman tuntematon, sillä esimerkiksi sosionomikoulutus ei opintojen aikana nosta esille pysyvyyttä käsitteenä tai sen vaikutusta ihmisen elämässä.

Koska pysyvyyttä ja sen vaikutusta lapsen elämään on tutkittu toistaiseksi varsin vähän, jatkotutkimuksista olisi hyötyä pysyvyyden tietoisuuden edistämisessä. Olisi mielenkiintoista nähdä tutkimus, jossa nousee esille nuoren näkemys pysyvyyden ilmenemisestä laitossijoituksessa. Aiemmissa tutkimuksissa pysyvyyttä sivutaan muiden aiheiden ohessa, mutta se ei ole ollut tutkimuksen keskiössä. Tämän vuoksi olisikin tärkeää saada uusia tutkimuksia, jossa pysyvyys nostettaisiin keskiöön.

Lähteet

Araneva, M. 2016. Lastensuojelun perhehoito. E-kirja. 1. painos. Helsinki: Alma Talent. LAB Primo.

Araneva, M. 2022. Lapsen suojelu – toteuttaminen ja päätöksenteko. E-kirja. 2. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent. LAB Primo.

Beckett, C., Pinchen, I. & McKeigue, B. 2013. Permanence and ‘Permanence’: Outcomes of Family Placements. *British Journal of Social Work* (2014) 44, 1162–1179. Viitattu 19.2.2023. Saatavissa rajoitetusti

https://lut.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay?docid=cdi_proquest_journals_1550140377&context=PC&vid=358FIN_LUT:LAB&lang=en&search_scope=LAB_CAMPUS_CDI&adaptor=Primo%20Central&tab=Everything&query=any,contains,permanence%20and%20permanence&offset=0

Enroos, R. 2016. Lapsen tulo julkiseen kotiin. Teoksessa Enroos, R., Heino, T. & Pösö, T. (toim.) *Huostaanotto – Lastensuojelun vaativin tehtävä*. Tampere: Vastapaino, 224–260.

Enroos, R., Heino, T., Helavirta, S., Laakso, R. & Pösö, T. 2017. Vuosi huostassa. Lastensuojelun aikatietoista tarkastelua. *Janus. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti*. Vol. 25(4), 297–311. Viitattu 20.2.2023. Saatavissa <https://journal.fi/janus/article/view/59630/27926>

Eronen, T. 2013. Viisi vuotta huostaanotosta – Seurantatutkimus huostaanotettujen lasten institutionaalisista poluista. *Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti*. Viitattu 20.4.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104355/URN_ISBN_978-952-245-833-%209.pdf?sequence=1

Heino, T., Hyry, S., Ikäheimo, S., Kuronen, M. & Rajala, R. 2016. Lasten kodin ulkopuolelle sijoittamisen syyt, taustat, palvelut ja kustannukset. *HuosTa-hankkeen (2014–2015) päätulokset*. *Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti*. Viitattu 3.3.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130536/URN_ISBN_978-952-302-644-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hirvikoski, A. 2022. ”Mitä enemmän se yhteys ihmisiin on rikki, niin sitä enemmän sitä yhteyttä pystytään hoitamaan eläimen kautta” Eläinavusteisuuden hyödyntäminen lastensuojelulaitoksen työntekijän ja nuoren suhteen rakentamisessa. *Itä-Suomen yliopisto. Pro gradu -tutkielma*. Viitattu 20.2.2023. Saatavissa https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/27615/urn_nbn_fi_uef-20220518.pdf?sequence=1

Kaijainen, M., Koskenkorva, M. & Westlund, O. 2020. 101 kirjettä. Pesäpuu ry. Kirjapaino Kari Ky: Jyväskylä. E-kirja. Viitattu 13.4.2023. Saatavissa <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2020/02/101-kirjetta%CC%88-1.pdf>

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. *Hoitotiede* 2013. 25(4). 291–301. Viitattu 27.4.2023. Saatavissa <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128286/77409>

Kantojärvi, J. 2021. Sijaishuollon muutospäätöksiin vaikuttaneet tekijät päätösasiakirjoissa. Helsingin yliopisto. Maisterintutkielma. Viitattu 20.2.2023. Saatavissa https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/329838/Kantojarvi_Johanna_tutkielma_2021.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kempainen, L. 2021. Lasten oikeuksien heikentyminen lastensuojelussa sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuden näkökulmasta. Jyväskylän yliopisto. Maisterintutkielma. Viitattu 20.2.2023. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/75187/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202104262481.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Koivu, V. 2019. Miksi lähteä ja miksi jäädä. Lasten sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus, syyt työpaikan vaihtamiseen ja työhön sitoutumista edistävät tekijät työssä. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 29.4.2023. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65652/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201909264260.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Korhonen, P. 2014. Miksi nuorten laitossijoitukset keskeytyvät? – Tutkimus sijaishuoltopaikan vaihtoon liittyvistä eettisistä jännitteistä. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 15.4.2023. Saatavissa https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/136056/Korhonen_Sosiaalityo.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kulppi, K. 2019. Lastensuojelun avohuollon palveluista kieltäytyminen ja sen yhteys lapsen sijaishuoltoon sijoittamiseen. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 3.3.2023. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117786/KulppiKatrina.pdf?sequence=2>

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. E-kirja. Vastapaino: Tampere. LAB Primo

Laakso, R. 2013. Mistä koti huostaanotetulle lapselle? Vammalan kirjapaino Oy: Sastamala. Kunnallissalan kehittämissäätiön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 73. Viitattu 27.2.2023. Saatavissa

https://kaks.fi/wp-content/uploads/2015/12/Mista_koti_huostaanotetulle_lapselle.pdf

Laakso, R. 2016. Huostaanotto ja muutokset lasten elämässä. Teoksessa Enroos, R., Heino, T. & Pösö, T. (toim.) Huostaanotto – Lastensuojelun vaativin tehtävä. Tampere: Vastapaino, 157–187.

Laakso, R. 2019a. Lastensuojelun toistuvat sijoitukset ja monipaikkainen asuminen. Sijoitettujen nuorten näkökulmia. Yhteiskuntapolitiikka. 84 (2019):1, 4–14. Viitattu 4.5.2023. Saatavissa

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137615/YP1901_Laakso.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Laakso, R. 2019b. ”Ne näki musta” – Huostassa olevien lasten hyvinvointi ja sijaishuoltoon liittyvät kokemukset. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Raportti. Viitattu 26.3.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137484/URN_ISBN_978-952-343-267-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lapsen oikeudet. Lapsen oikeuksien sopimus. Viitattu 12.4.2023. Saatavissa <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Lastensuojelulaki 2007/417.

Latvala, M. 2018. Huostaanoton lopettamisen edellytykset – Lapsen edun merkitys. Vaasan yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 20.2.2023. Saatavissa https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/2476/osuva_7929.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Loukkola, E. 2013. Kun sijaishuoltopaikka vaihtuu. Lapsen oikeudet sijaishuoltopaikan muutospäätöksissä. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 4.5.2023. Saatavissa

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/94488/gradu07159.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Malja, M., Puustinen-Korhonen, A., Petrelius, P. & Eriksson, P. 2019. Lastensuojelun laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:8. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto. Viitattu 20.2.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161862/STM_2019_8_J_Lastensuojelun_laatusuositus.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Moran, L., McGregor, C. & Devaney, C. 2016. Practitioner Guide to Literature Review. Permanence and Stability for Children in Care. UNESCO Child and Family Research Centre. Raportti. Viitattu 24.4.2023. Saatavissa

https://www.universityofgalway.ie/media/unescochildandfamilyresearchcentre/documentspdf/2016_Practitioners-Guide-to-Literature-Review-2016_Digital.pdf

Niemi, J. 2022. Sijaishuoltopaikan muutoksen kokemuksia sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten kertomana. Lapin yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 10.4.2023. Saatavissa https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/65035/Niemi_Josiina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Partanen, P., Pasanen, K., Reinikainen, H., Tervonen-Arnkil, K. 2013. Avoimuutta ja yhteyksiä – kotimainen adoptio muutoksessa. Kohtaaminen – kotimaisen adoption kehittämishanke. Pelastakaa Lapset ry. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 22. Viitattu 12.3.2023. Saatavissa https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2020/01/14162507/Pelastakaa_Lapset_Avoimuutta-ja-yhteyksia-kotimainen-adoptio-muutoksessa_raportti.pdf

Pihlajamäki, P. 2017. ”Mikään ei saa mennä rikki, kenenkään ei saa sattua ja mitään peruuttamatonta ei saa tapahtua” Tutkimus lastensuojelulaitoksen säännöistä. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 28.4.2023. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101588/GRADU-1497863354.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus. LAB Primo.

Salminen, A. 2011. Mikä on kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto. Vaasan yliopiston julkaisuja. Viitattu 13.4.2023. Saatavissa https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. 2. korjattu painos. Turku: Juvenes Print.

Tuominen, T. 2022. Sijaishuoltopolut ja sijaishuoltopaikan valinnan perustelut huostaanotto- ja sijaishuoltopäätöksissä. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 20.4.2023. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/143099/TuominenTarja.pdf?sequence=2>

Valvira. 2013. Itsemääräämisoikeuden toteutuminen sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa palveluissa - Lastensuojelussa, vammaispalveluissa, mielenterveyspalveluissa ja

päihdehuollossa. Valvira. Verkkojulkaisu. Viitattu 9.3.2023. Saatavissa https://www.valvira.fi/documents/14444/22511/Selvityksia_1_2013.pdf

Valvira. 2021. Lastensuojelun valvonta. Sosiaalihuolto. Viitattu 10.3.2023. Saatavissa <https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/lastensuojelu/lastensuojelun-valvonta>

Villodas, M., Litrownik, A., Newton, R. & Davis, I. 2016. Long-Term Placement Trajectories of Children Who Were Maltreated and Entered the Child Welfare System at an Early Age: Consequences for Physical and Behavioral Well-Being. *Journal of Pediatric Psychology*. 41(1), 24-54. Viitattu 4.5.2023. Saatavissa rajoitetusti https://lut.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay?docid=cdi_pubmedcentral_primary_oai_pubmedcentral_nih_gov_4902863&context=PC&vid=358FIN_LUT:LAB&lang=fi&search_scope=LAB_CAMPUS_CDI&adaptor=Primo%20Central&tab=Everything&query=any,contains,long-term%20placement%20trajectories&offset=0

Välikoski, T-R., Pösö, T. & Huhtanen, R. 2020. Kuulemistilaisuus institutionaalisenä vuorovaikutuksena lapsen huostaanoton valmisteluprosessissa. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti* 28(4). 323–340. Viitattu 20.2.2023. Saatavissa DOI <https://doi.org/10.30668/janus.89056>

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991.